

Oila va jamiyat

№ 22 (1425)
5-IYUN
2019-yil

Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

@oilavajamiyatgazetasi_bot

AYOL RAHBAR BO'LSA...

Жамиятда бугун ҳамманинг диққат марказида бўлиб, эртага кун тартибидан тушиб қоладиган масалалар бўлади. Аммо шундай мавзулар борки, улар ҳаммани кизиқ туюлади. Жамиятга аёл раҳбар керами? У бирор бир соҳада бошлик бўлиб қолса, бутун куч-қуввати, фикри-зистри хизмати сарфланиб, оиласи иккинчи даражага тушиб қолмайдими?

Болажонлар мактабга бормаи туриб, кўз нуруни беҳуда тўкаётгани, уларнинг соғлиғига зарар етатганига ким айбдор, деган савол туғилади. Меъёридан ортиқ фойдаланганда ўсмирлар ва катта ёшдагиларнинг ҳам саломатлиги учун зарарли бўлган мобилъ ускуна уни ўйинчоққа айлантираётган кичкинтойларнинг соғлиғига янада кўпроқ, зиён етказиши турган гап эмасми?!

“Yasharayotgan” ERMAK

Obunachini
KIM aldayapti?

“SHOSHILMA, QIZGINA, SHOSHILMA...”

KASHANDALIK UMR ZAVOLI

СТАТИСТИКА

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотига кўра, “пассив наркотик” – тамаки чекиш инсон организмда 25 га яқин хасталикларни келтириб чиқаради. Айни пайтда дунёнинг 1,5 миллиард аҳолисини ўз домига тортган ушбу зарарли одат йилдан-йилга “ёшариб” бормоқда. Инсонларнинг ривожланган давлатларда 18 ёшдан, ривожланаётган давлатларда 15, қолоқ давлатларда эса ҳатто 13 ёшдан бошлаб чекишга ружу қўяётгани ачинарли ҳолат ҳисобланмоқда.

Xotin-qizlar bilan ishlash: BUXORO TAJRIBASI — AMALDA

Бухорода хотин-қизлар ўртасида жиноятчиликнинг барвақт олдини олиш борасида яна бир ўзига хос ҳудуд тажрибаси ишлаб чиқилди. Аниқ манзилли лойиҳалар, мавжуд ижтимоий муаммоларга комплекс ёндашувлар республикамизнинг барча вилоятларидан келган соҳа вакиллари иштирок этган икки кунлик форумда батафсил таҳлил қилинди.

Вилоят мусиқали драма театрида ўтказилган анжуманда вилоят ҳоқими Уктам Барноев, Республика Хотин-қизлар қўмитаси раиси Танзила Нарбаева, вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи Шухрат Алиев, вилоят хотин-қизлар қўмитаси раиси Феруза Ибрагимова ва бошқалар сўзга чиқиди.

МУАММОЛАРНИ ЕЧИШДА ЯНГИЧА ҲАМКОРЛИК МЕХАНИЗМИ

Қайд этилганидек, Президентимиз Шавкат Мирзиёев 29-30 март кунлари вилоятга ташрифи чоғида хотин-қизлар жиноятчилиги сақланиб қолаётганлигини афсус билан таъкидлаган эди. Бу ҳолат миллий минталитетимизга ётлиги, буюк тарих ва юксак салоҳиятга эга бўлган Бухорога мутлақо ярашмаслигини ҳам айтиб ўтганди. Жорий йилнинг охиригача аёлларнинг ижтимоий муаммоларини ҳал этиш, иш билан таъминлаш, жиноят содир қилмаслиги учун зарур чораларни кўриб, Бухоро вилоятини хотин-қизлар масалалари билан боғлиқ бўлган барча масалалар бўйича намунали ҳудудга айланти-

Юртимизда фуқароларнинг тинч ва фаровон ҳаёт кечиришини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашиш борасида кўплаб лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилмоқда. Масалан, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашиш йўлида ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланилмоқда. Жумладан, Тошкентда “Хавфсиз шаҳар”, Самарқанд, Бухоро, Хива ва Шаҳрисабз шаҳарларида “Хавфсиз туризм”, Паркент туманида “Хавфсиз дам олиш” номли концептуал лойиҳалари амалиётда қўлланилаётган эди.

ришни вазифа қилиб белгилаб берган эди. Шунга мувофиқ, қисқа вақт ичида хотин-қизлар қўмиталари, “Маҳалла” хайрия жамоат фонди, “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази, ички ишлар органлари биргаликда муаммоларни ечишда янгича ҳамкорлик механизмини ишлаб чиқиди. Дастлаб жиноятга мойил бўлган, жиноят содир этган, фарзанд тарбиясига салбий таъсир кўрсатадиган ва бошқа қатор тоифаларга мансуб хотин-қизларнинг ижтимоий портрети чизилди. Ишлаб чиқилган махсус дастур асосида банк базасига киритилди. “Бухоро тажрибаси” асосида вилоятда олиб борилаётган тизимли ишларни назорат қилиш ва тадбир натижалари юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш

мақсадида вилоят “Тезкор штаби” ва ишчи гуруҳи фаолияти йўлга қўйилди.

ТАЖРИБАЛАР ИККИ КУН ЎРГАНИЛДИ

Вилоятлардан ташриф буюрган ҳоким ўринбосарлари, хотин-қизлар қўмитаси раислари, барча вилоятлар тадбиркорлик ва ижтимоий мослашув марказлари раҳбарлари, ички ишлар ходимлари, хотин-қизлар бўйича мутахассислар икки кун давомида ушбу тажрибани ўрганишди. Аёл қадрли, маърифати, унинг бугунги ва эртанги ҳаётга умиди каби эзгу мақсадни амалга ошириш мақсадида бир майдонда йиғилдилар. Тажриба алмашишлар Когон туманидаги “Тараққиёт” маҳалла фуқаролар йиғини марказидан бош-

лангани бежиз эмас. Йиғин биноси янги лойиҳа асосида барпо этилган бўлиб, унда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича Когон тумани кенгаши, Аёллар ижтимоий мослашув маркази, кутубхона, инновацион марказ, болалар майдончалари, бир сўз билан айтганда, давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган 5 та муҳим ташаббуснинг барча йўналишлари бўйича амалга оширилаётган ишларни кўриш мумкин.

ДИНИЙ БИЛИМ ВА КЎНИКМАЛАРГА ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛДИ

Меҳмонларнинг кейинги манзили Бухоро вилоятида иш бошлаган, Ўзбекистондаги биринчи Хотин-қизлар тадбиркорлик маркази бўлди. Соҳа вакиллари аёлларда бизнес юритиш кўникмаларини шакллантириш жараёни, уларга маслаҳатлар бериш ва амалий ёрдам кўрсатишдаги инновацион ёндашувлар билан яқиндан танишдилар.

Хотин-қизлар билан ишлайдиган мутахассисларнинг оилалар ва хотин-қизлар билан яқна ҳамда манзилли мулоқот олиб боришида уларнинг диний билим ва кўникмалари катта аҳамиятга эга. Ўз ўрнида бу кўникмаларни ошириш вазифаси қўйилган эди. Ушбу вазифа ижросини таъминлаш мақсадида дин ишлари бўйича қўмита ҳамда “Жўбори Калон” аёл-қизлар билим юрти ўқитувчилари томонидан мутахассисларнинг қисқа муддатли ўқувлари ташкил этилди. Меҳмонларнинг ташрифи арафасида Бухоро тажрибасини амалга оширишга бел боғлаган тезкор штаб ва ишчи гуруҳ аъзоларига электрон дастур киритилган планшетлар топширилди.

Бу эса амалиётни шакллантириш ҳамда фаолиятни тўғри ташкил қилишда жуда кўл келади. Меҳмонлар, шунингдек, Бухоро шаҳридаги “Мутал Бурҳонов” маҳалла фуқаролар йиғинида ҳам бўлиб, хотин-қизлар билан ишлаш, оилаларда маънавий-ахлоқий қадриятларни мустаҳкамлаш бўйича мутахассисларнинг фаолияти, иш тажрибалари билан ҳам яқиндан танишдилар. Шунингдек, улар ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд мажмуасини зиёрат қилишди.

Вилоят ҳокимлиги матбуот хизмати

“BOLA HUQUQLARI” sayti ish boshladi

Адлия вазирлиги томонидан “Bola huquqlari” sayti yaratildi.

1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кўни муносабати билан сайтнинг тақдими бўлиб ўтди.

Болажонларга аталган янги сайт ёш авлоднинг ҳуқуқий билимини ошириш, болаларда кичик ёшдан оқсонга ҳурмат руҳини тарбиялаш мақсадида

ташкил этилган.

— “Bola huquqlari” sayti “Жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида”ги Президент фармонида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида яратилди, — дейди Адлия вазирлиги жамоатчилик билан алоқалар бўлими бошлиғи Севара Уринбоева. — Сайт мазмунини икки турдаги аудиторияга мўлжалланган: 14 ёшгача бўлган болаларга ва ота-оналарга. “Bola huquqlari” одатдаги ҳуқуқий сайтлардан фарқли равишда содда ва тушунарли тили ҳамда ёрқин ифода услуби билан ажралади туради. Матнлар болаларнинг ёшига мос равишда, улар учун тушунарли тарзда баён қилинган. Мазмунини очиб беришда инфографика, образлар ва тасвирий во-

ситалардан унумли фойдаланилган. Ёрқин ва эътиборни тортувчи ранглар, расмлар ва суратлар орқали болалар учун қизиқарли дизайн яратилган.

Болаларга мўлжалланган контент қисми элементар тартиб-қоидаларни ўргатишдан тартиб мактабгача таълим, мактаб таълими, саломатлик, йўл ҳаракати қоидалари, одоб-ахлоқ қоидалари, табиатни муҳофаза қилиш, Конституция, бола ҳуқуқига оид конвенция ва бошқа ҳужжатлар ҳақида маълумот беришгача бўлган турли мазмундаги материаллардан ташкил топган.

Ота-оналар учун эса бурч ва мажбуриятлар, фарзанд асраб олиш, турли ҳаётий вазиятларда ота-оналик мажбуриятларини бажариш ва ҳуқуқларидан фойдаланиш каби муҳим масалаларга оид ҳуқуқий маслаҳатлар берилган.

Сайт фақат назарий маълумотлардан иборат эмас. Болаларнинг ҳуқуқий билимларини кўнгилочар-интерактив ўйинлар, мантиқий масалалар, тестлар ёрдамида ўзлаштиришига катта

эътибор қаратилган. Сайтнинг махсус “Huquqiy o'yinlar” бўлимида болажонлар виртуал оламда вақтларини қизиқарли ва фойдали ўтказишига имкон яратилган.

Кичикинтойларда ҳуқуқий билимларни эгаллашга рағбат уйғотиш масаласи ҳам эътибордан четда қолмаган. Бунинг учун сайтда болаларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга қаратилган ҳамда уларнинг билимини баҳолаб борувчи ўйинлар, топшириқлар асосидаги рейтинг тизими ишлаб чиқилган.

Сайтнинг “Sizing lug'at” бўлими алоҳида эътиборга лойиқ. Ушбу бўлимда юридик атамалар ва тушунчалар болалар учун тушунарли, содда тилда изоҳлаб берилган. Бунда ёш фойдаланувчиларнинг ҳаётдан мисоллар келтириш орқали сўзларнинг таърифи бойитилган.

Техник жиҳатдан содда ва қулай ечимга эга “Bola huquqlari” тез орада кичикинтойларнинг виртуал оламдаги сеvimли масканларидан бири бўлиши эҳтимоли катта. Ҳозирда сайт синнов тартибда ишлатилмоқда. Адлия вазирлиги уни янада такомиллаштириш ва бойитиш устида иш олиб бормоқда.

Н.АБДУРАИМОВА, uza.uz

BEKORCHILIK, OILADAGI YETISHMOVCHILIK JINOYATGA YETAKLAYDI

Тошлоқ тумани ҳокимининг ўринбосари, туман хотин-қизлар кўмитаси раиси Комила Кавлонованинг иш жараёни билан танишарканмиз, доимо қайноқ ҳаёт жабҳасида эканлиги гувоҳ бўлди. Қўл телефони сира тинмайди. Мурожаатлар, кундалик муаммолар жуда кўп экан.

— Ишсиз, бекорчи аёллар оиладаги етишмовчилик сабаб жиноят содир этмоқда, — дейди сенатор. — Президентимиз томонидан илгари сурилган 5 та муҳим ташаббуслардан бири — ҳудудларда тикув-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш бу борада катта аҳамият касб этмоқда. Пилла мавсумини уюшқоқлик билан ўтказиш мақсадида тумандаги 1 минг 770 нафар хотин-қизлар бандлиги таъминланди. Шунингдек, 2 минг 682 нафар ишсиз хотин-қизларни турли йўналишлар бўйича ишга жойлаштириш режалаштирилган.

Ўтган даврда “Янги йўл” маҳалла фуқаролар йиғинида жойлашган “Сарвиноз Машхура шод дил” тикувчилик корхонаси банкдан 200 миллион сўм кредит олиб иш бошлади ҳамда 50 нафар хотин-қиз учун иш ўрни яратилди. Туманда жорий йилнинг биринчи чорағида 365 нафар хотин-қизлар бандлиги таъминланиб, уларнинг 255 нафари корхона ташкилот ва фермер хўжаликлари, 90 нафари ҳақ тўланадиган жамоат ишларида жалб этилди, 20 нафар хотин-қизлар эса қайта ўқитилмоқда.

Комилахон опа билан “Қумариқ” маҳалла фуқаролар йиғинидаги “Zarkent trade group” масъулияти чекланган жамиятининг фаолияти билан танишдик. Трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарилаётган корхонада 30 нафар хотин-қиз меҳнат қилмоқда. Шароитлар ва имкониятлар етарли. Опа улар билан суҳбатлашди, турмуш шароити билан қизиқди.

— “Ёшлар — келажагимиз” жамғармасидан 100 миллион сўм имтиёзли кредит олиб, ушбу корхона ишга туширдик, — дейди Жамолиддин Деҳқонов. — Айни пайтда маҳсулотимизни Қирғизистонга экспорт қилиш борасида музокаралар олиб боришмоқда.

Комила Кавлонова танасидан 11 та игна олиб ташланган Азизбекни бориб кўрди

Тошлоқ туманилик 9 ойлик чақалоқ Азизбек Абдумажидовнинг танасида ўтган йили игна топилгани ва бир неча жарроҳлик амалиёти билан ҳаёти сақлаб қолнганидан кўпчилик хабардор.

Хўш, бугунги кунда унинг соғлиги қандай, бу оила қандай шароитда яшамоқда?

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзоси К. Кавлонова “Меҳнатобод” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Азимжон Худойбердиевлар оиласида бўлди. Ҳозир Азизбек 2 ёш 3 ойлик, унинг аҳволи қониқарли, доимий равишда мутахассислар назоратида. Катта дард билан олишган бу болани маҳалладагилар “Ўлмасбек”, “Хислатбек” деб аташади.

— Бу чақалоқ танасидаги игналар ҳақида ижтимоий тармоқларда турли миш-мишлар ва шов-шувлар кенг тарқалди, — дейди К. Кавлонова. — Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан тергов ҳаракатлари олиб

борилиб, бу қасддан қилинмаганлиги, жиноят аломати топилмаганлиги маълум бўлди. Эҳтиётсизлик оқибатида игналарни чақалоқнинг ўзи ютган. Шунинг учун ҳам аёлларимиз бола тарбиясига ҳеч қачон эътиборсиз бўлмасликлари керак.

Гўдакнинг танасида қолган яна 4 дона игна ҳам олиб ташлаш режалаштирилмоқда. Игналарнинг икитаси бўйиннинг 5-6, 7- умуртқалари тўғрисида, биттаси 3- ва 4- кўкрак умуртқалари рўпарасида, яна биттаси 1- ва 2- қовурғалар орасида жойлашган.

— Бир йил бўляпти янги уйга кўчиб ўтдик, — дейди Азизбекнинг онаси Шоҳсанам. — Болаимиз билан овора бўлиб, уйимизнинг қурилиши ҳам чала қолганди. Туман ҳокимлиги ва сектор раҳбарлари бизга бу борада мадад қилини чўзди. Эшик ва ромлар ўрнатиш, сувоқ, асфальт ётқириш ишларида ёрдам берди. Ҳатто иссиқхона ҳам қуриб беришди. Ҳозир бу ерда етилган бодрингларни сотиб рўзгор тебратяпмиз. Маҳалла боламга нафақа пули беряпти. Ўғлим Азизбекнинг инжиқликлари ҳам анча камайди. Яқинда Тошкентга тиббий кўрикка бориб келдик. Бироз ҳаракатга келиб олгандан сўнг, навбатдаги жарроҳлик амалга оширилар экан.

Комилахоннинг айтишича, бу оилага туман ҳокимлиги томонидан доимо амалий ёрдам кўрсатиб келинмоқда. Оила бошлиғи Азимжон Худойбердиев шу ердаги фермер хўжалигида меҳнат қилмоқда.

“Ажримларнинг асосий сабаби — ёшларнинг турмуш қуришга тайёр эмаслиги”

К. Кавлонова ҳамда туман ИИБ бошлиғи Д. Мадаюнов “Ахшак гузар” маҳалла фуқаролар йиғинида бир оилани яраштиришга эришди.

Мухриддин Болтабеовлар оиласида эр-хотиннинг келишмовчилиги сабабли уч ойдан бери хотиржамлик йўқолган. Келин аразлаб отасиникига кетиб қолган. Бу орада маҳалла фаоллари аралашуви билан 2 марта оила мурасага келтирилган бўлса-да, барибир улар ярашмасдан келаётган эди. Уларнинг бир нафар фарзанди бор.

Комила опа эр-хотин ва уларнинг ота-оналари билан суҳбатлашди. Барча ҳолатга ойдинлик киритилиб, уларни яраштиришга эришилди.

Маълумотларга қараганда, туманда ўтган даврда 58 нафар ажрим ёқасига келиб қолган оилалар яраштирилиб, 62 нафар воғга етмаган фарзандларни тўлиқсиз оилада тарбияланишининг олди олинди. Жорий йилнинг 4 ойи давомида 36 та оилавий ажримлар қайд этилган бўлиб, 2018 йилнинг шу даврига нисбатан 18 тага камайган. Қайд этилган ажримлар сабабларига кўра таҳлил этилганда 11 та фарзандсизлик, 5 та бошқа оила қурганлик, 20 та ўзаро келишмовчилик сабабли ажрим бўлганлиги аниқланди.

— Кўп йиллик кузатишмиларидан шу нарсга маълум бўлмоқдаки, ажримларнинг яна бир сабаби ёшларни турмушга

бўлишни ўйламагандик.

— Сизларни рўза куниди чарчатиб қўймаямми, — дейди опа. — Ҳозир оғир турмуш шароитида яшаётган аёлни қургани борамиз. Рамазон ойида улардан хабар олиш ҳам савоб.

Мамлакатимизда оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган хотин-қизлар, ногиронлиги бўлган, кам таъминланган, фарзандларини тўлиқсиз оилада тарбиялаётган ва уй-жой шароитини яхшилашга муҳтож оналар учун қулай шароит яратиш борасида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Тошлоқ туманида хотин-қизларнинг муаммоларини ўрганиш ва қўмаклашиш мақсадида 120 нафар оғир турмуш тарзида яшаётган хотин-қизларнинг манзилли рўйхати шакллантирилди, 6 нафар оғир турмуш шароитида яшаётган аёлларга уй-жой учун Хотин-қизлар ва оилани қўллаб-қувватлаш жамоат фонди томонидан бошланғич тўловлари тўлаб берилди, 20 нафар кам таъминланган, ногиронлиги бўлган, ногирон парваришидаги аёллар арзон уй-жойлардан имтиёзли олишлари учун тавсия этилди. Оғир ижтимоий вазиятдаги хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва ижтимоий мослашув марказида 16 нафар хотин-қизларга тиббий, моддий, психологик ёрдам кўрсатилди.

Комила опа билан биргаликда “Қанжирга” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи 1-гурӯх ногирони Манзура Деҳқоновна ҳузурда бўлди. Автоҳалокат туфайли бу аёл тўшакка михланиб қолган. Икки фарзанди билан онасининг уйида яшаб келмоқда. Тўрт сотихдан иборат бўлган бу уйда 3 та хўжалик бор. Манзура опанинг турмуш шароити нихоятда оғир. Доимий даволанишга, дори-дармонга, алоҳида уй-жойга муҳтож.

К. Кавлонованинг айтишича, бу аёлни янги уй билан таъминлаш учун зарур тадбирлар кўрилди. Ўзбекистон касаса уюшмалари федерацияси тумандаги Манзура опа каби 6 нафар эҳтиёжманд оилага уй-жой қуриб бермоқда. Манзура опанинг ҳолидан хабар олиш кувонч ёшларига уланди. Мунгли кўзларга боқиб, унга яхши бир тасалли сўз айтиш ҳам қийин.

— Ҳукуматимизга раҳмат, ака-укаларим қилмаган ишни қиялпти, — дейди М. Деҳқоновна. — Оиламиз учун янги уй қуриллаётганини эшитиб, кечалари ухламасдан қиялпман. Худди ўзимни тўзалгандек сезялман.

Биз ҳеч бир муболағасиз опанинг сўзларини қозоғиза туширдик, холос. Зеро, бу каби аёлларга ёрдам кўрсатиш, ижтимоий ҳимоя қилиш давлатимиз сийёсатининг муҳим йўналишидир.

**М.СУЛАЙМОНОВ,
М.ҚОДИРОВ (сурат), uza.uz**

ТЕМІР ПАНЖАРА ОРТІДАГІ САВОҚЛАР...

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасига мурожаат қилган Ҳамида Раҳимовадан мактуб...

Ассалому алайкум, таҳририят ходимлари. Мен Наманган вилояти Уччи туманида оддий ишчи оиласида туғилганман. Болалигимдан журналистикага қизиқаман. Бироқ, оилавий шароитим туфайли университетга киролмаганман. Айтмоқчиманки, бошимдан ўтган воқеаларнинг барчасини ўзим ёзиб, сизга жўнатаяпман...

НОАҲИЛ ЖИГАРЛАРИМДАН УЯЛАМАН

Биз оилада 4 та фарзанд эдик. Отам оддий ошпаз, онам эса мактабда ишлаган. Катта акам Россияга ишлашга кетиб вафот этганидан сўнг 3 фарзанд қолганмиз. Онам раҳматли бошқа фарзандларидан кўра мени ўзгача авайлар эдилар. Вафот этаётган чоғларида менга: "Қизим, сизни шамоллардан, қушларнинг қанотидан қизгандим. Жигарларингизга шунча уқдирсам-да, негадир бемехр чиқибди. Энди сизни Аллоҳга топшираман", — деганди. Вақтида турмушга чиқа олмаётганим учун роса қайгурган. Шу боис васиятларида 18 сотихли ҳовлимизнинг 8 сотихини менга ажратган. Ана шу 8 сотих ер боис акамнинг мени кўргани кўзи, отгани ўқи йўқ. Вақт топди дегунча хотини билан тил бириктириб, баҳона излашар, мени асабийлаштиришга ҳаракат қилишарди. Уларнинг мақсадини билганим учун пинагимни ҳам бузмас эдим. Бу оғир-босиқлигим уларнинг жонига теги. Бир куни арзимаган гап-сўз туфайли аччиғланиб, тракторнинг темирини олиб менга улоқтирди. Натижада оёғимнинг юқори қисмидаги суягим синди ва ҳўшимдан айрилдим. Шундоққина тепамда онам пайдо бўлиб мени маҳкам қучиб олдилар. "Онажоним, сизни соғиндим, илтимос, мени ўзингиз билан бирга олиб кетинг. Яшашдан чарчадим", дея — йиғладим. Онажоним эса, йўқ, умидингизни сўндирманг, ҳали сизга яхши одамлар учрайди. Яшашингиз керак", — деб ғойиб бўлдилар. Ўзимга келсам, юрагимни чаңгаллаб ётбман.

ДЎСТ ТАНЛАШДА АДАШДИМ

Икки мартабада операция бўлдим. Бироз ўзимга келгач, жигарларимни кўрмайин ҳам, куймайин ҳам деб Тошкентга бош олиб кетдим. Журналистикага бўлган қизиқишим туфайли яхши инсонлар ёрдами билан бир хусусий газетга ишга жойлашдим. Бир куни ишхонамиздаги Назира опа исмли кашқадарёлик аёл менга ўз дардини айтиб қолди: "Ниҳоятда ночорман. Ўғлимни уйлантиришим керак. Бироқ, маблағим йўқ. Яхши кўрган қизига роса совчилар келаетган экан. Сиз қийналган одамни тушунадиган юргаги тоза қиз экансиз. Мендай бечора, камбағалга қим ҳам кафолат берадир. Агар сиз кафолат берсангиз бир танишимдан пул олмоқчи эдим". Бу аёлнинг гапларига лаққа тушдим. Ўртада туриб, Назира опага катта микдордаги пулни олиб бердим. Халқимиз: "Ишонмагин дўстингга, сомон тикар пўстингга", дея бежиз татықламаган экан. Кейинчалик билсам бу аёл шундай қилиб содда одамларни ўртага қўйиб, ҳаммани "шилиб" юрар экан. Мени қамаб қўйишди. Ҳа, мен дўст танлашда адашдим. Бироқ, шу адашганим туфайли ҳаётни янада теранроқ англаб етдим. Ҳамма одамларга ҳам ишонавермаслик керак-

yxod kechirimlilik meni o'zgartirdi

лигини, тоза ҳаво ва озодликда ейилган бир бурда ноннинг қадрини билдим.

ТУЙНУҚДАН ОСМОННИ КЎРИБ ЙИҒЛАРДИМ...

Судья 5 миллион сўм жарима тўланса, озод қилишини айтганида негадир акам мени қўтариб олишига ишондим. Қақирганимда чиндан ҳам акам келди. Ўзим айланай, барибир жигарим-да, келдингизми, акажон, деб югуриб чиқдим. Бироқ, унинг сўзларини эшитиб, қотиб қолдим. "Агар онам васият қилган ердан воз кечсанг, сени қўтариш учун тўлов тўлайман, воз кечмасанг қамалиб кетасан!" — деди бамайлихотир. Гарчи турмадаги совуқ қотганларим, тўрт девор ичида қуёш кўрмай ўтирганларим алам қилса-да, акамнинг гапларига кўнмадим. Майли, қийналсам қийналай, лекин ватансиз қолмай деб акамнинг таклифини рад қилдим.

Хуллас, бир ярим йил ўтириб чиқдим. 7 ойини турмада ўтказдим. Ҳар бир ўтирган куним, соатларим, дақиқаларим мен учун сабоқ бўлди. Озодликда бир бурда нон топиб еяписизми, табиат қўйнида бемалол хоҳлаган одамнинг қиз билан учрашиб суҳбат қуряписизми, ҳамма қатори тикқилинч автобўсага илиниб ишга кетяписизми демак, сиз бахтлисиз! Қанийди, 20 қоп пулим бўлса-ю, озодликнинг бир кунига алмашсам, дердим... Илгари бир кунда 4-5 марта Аллоҳга мурожаат қилган бўлсам, бу ерда ҳар дақиқада Яратганга ялиниб, йиғлардим. Туғилганимдан то шу кунимгача бошимдан ўтган йиллар ва йўлларни эслаб, умрим сарҳисобини қилиб чиқдим. Қаерда хатога йўл қўйганларимни таҳлил қилдим. Агар инсон виждонли бўлса, бу ерларда, албатта, унинг ҳақиқатлари юзга чиқади. Агар қалб кўзи ёпиқ бўлса, ҳар қандай машаққатлар ҳам унинг кўзини очолмайди. Нафсига қўл бўлиб гафлатда ўтиб кетади дунёдан...

МЕҲНАТ БИЛАН КУНИМИ КЎРДИМ

Зангиота туманидаги Аёллар жазони ижро этиш муассасасига ўтказишгач, ўзимга пул топиш учун аёлларнинг кирини, 24 соатлаб полини ювдим. Томчи уқол қилдим. Маълумотим бор-

лиги учун ариза ва илтимосномаларни ёзишда атрофимдаги хотин-қизларга кўмаклашдим. Бир аёлнинг хатини ёзиб бергандим, қишда қиядиган иссиқ кийим совға қилди. Муассасадаги аёлларнинг ҳар бирининг ўз тақдири бор. Бирини кўриб шукр қилдим, бирини кўриб фикр. Сабр қилишни ўргандим. Ортингиздан ҳеч ким йўқлаб келмаса ўзингиз кун кўришга, меҳнат қилишга мажбурсиз. Афсуски, у ерга қайта-қайта боришга кўникиб қолган аёллар ҳам бор. Уларга раҳим ҳам келмайди, улардан нафратланаман. Чунки бундай аёллар меҳнат қилишни хоҳлашмайди.

МУТОЛАА ДАРДИНГИЗНИ ОЛАДИ

Муассасада жуда чиroyли кутубхона бор. Азгдан газета ва китоб ўқиш жону дилим бўлгани боис кўпроқ вақтимни шу ерда ўтказардим. Атрофимдаги аёлларга ҳам, кўпроқ ўқисангиз, дардингизни олади, қандай яшашни ўргатади, деб мутулаани тавсия қилардим. Абдулла Қодирий, Ўткир Хошимов, Чингиз Айтматовларнинг китобларини қайта-қайта ўқиб ҳам тўймас эдим.

Бир куни газетадан қамоқдан чиққан аёлларни иш ва уй-жой билан таъминлашга қаратилаетган эътибор ҳақида ўқиб қолдим. Ёнимдагиларга ҳам ўқиб бердим, бироқ улар ишонишмади. Ҳатто бир аёл иш топа олмгани учун иккинчи марта қамоққа келиб қолганлигини айтиб берди. Бу гапларга ишониб, сарсон бўлганим қолади, деди. Мен барибир бу мақолага ишондим. Айниқса, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг: "Аёлнинг жойи оила-сида, болалари ёнида бўлиши керак!" — деган сўзларидан кўнглим равшан тортиди.

НЕ-НЕ ЖОЙЛАРГА ИШ СЎРАБ БОРДИМ...

Бутунлай озодликка чиққанимда ўзимни дунёдаги энг бахтли одам деб ҳис қилдим. Наманганга бориб, уйимизда уч кун ўтирдим. Яна тўполон қилса, қаматиб юборамиз деган умидда акам билан келинойим асабимга тега болашди. Яна ижарага чиқишга мажбур бўлдим. Ногирон ўғли бор бир аёл бепул ижарага қўйди. Иш топиш учун не-не ташилотларга бормадим...

Лекин ҳеч ким мени одам ўрнида кўрмади. Ҳокимиятга борганимда эса бирон марта менга қулоқ солишмади. Ҳамида ҳокимни йиғилишда дейдиган қотибалар ва ўринбосарларни кўргани кўзим қолмади. Ва ниҳоят Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасига боришга аҳд қилдим.

Қўмитага кириб борганимда мени чиroyли бир аёл қарши олди ва ўзининг ҳуқуқшунос эканлигини айтди. Дастлаб кўрганимда бу аёл мендек оддий бир қизнинг гапларини эшитишига ишонмадим. Бироқ, 2 соат ўтириб менинг гапларимни астойдил тинглади. Ҳаттоки менга қўшилиб йиғлади ҳам... Ўша жойнинг ўзида Уччи туманига кўнгирок қилди. Ёнимда йўлқирам йўқлигини билиб пул ҳам берди. Пайшанба куни келсангиз, кўмита раисининг олдида ўзим олиб кираман, деди. Мен бу аёлнинг гапларига ишондим.

ТУШИМИ Ё ЎНГИМИ?...

Озодликка чиқиб, тўйиб-тўйиб нафас олган кунимдаги хурсандчилигим бир томону Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси Танзила Нарбаева мени қабул қилган кундаги хурсандчилигим бир томон бўлди. Опа киришим биланоқ мен билан қучоқлашиб кўришди. Кредит олишимга ёрдам беришини, астойдил тадбиркорлик қилишим мумкинлигини айтганида қулоқларимга ишонмадим. Вилоят хотин-қизлар қўмитасига кўнгирок қилиб, соғлигимни тиклаш бўйича ҳам муаммоларим ҳал бўлишини айтганларида йиғлаб юбордим. Уларнинг хонасига қандай ўқиб кирган бўлсам, чиқишимда дадил қадам ташлаб қувонч билан чиқдим. Мени қўллаб-қувватлайдиган, ишонадиган одамлар борлигидан бошим кўкка етди. Тушимми ё ўнгимми деб ўзимни чимчилаб қўйдим.

МЕН БОШҚА ОДАМГА АЙЛАНДИММИ?...

Ҳа, мен бошқа одамга айландим. Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасидагилар кўнгирок қилишгач, менга ҳокимият томонидан 3 та тикув машинаси беришди. Ўзим яна 12 та машинани ижарага гаплашиб қўйдим. Уйма-уй юриб, ишсиз ўтирган 15 та аёлни аниқладим. Ҳозирги кунда даволятаман. Сўнгра катта ишларни бошлайман. Бирон муаммо пайдо бўлса, қўмитага кўнгирок қиламан. Кечки соат 10 да сим қоқсангиз ҳам ходимлар ишлаб ўтиришган бўлади. Ўзим ҳам Тошкентга бориб қолсам, албатта, қўмитага ўтаман. Мурожаатлар бўлимига келган хотин-қизларни кўрсам, ўзининг қийналганларим ёдимга тушади. Эҳ, қанийди туман ва вилоятлардаги мутасадди ходимлар ростдан ҳам ишлашганида улар шу ерга келиб навбат кутиб ўтиришмаган бўларди, дейман. Баъзи бир аёлларни кўриб эса сабр ва шукрни ҳис қилмагани учун ҳайфим келади... Ҳатто ўзларининг муаммоларини тушунтиришни, ариза ёзишни билишмайди. Менимча, бугунги кун аёлининг дунёқарashi ва ҳаёт тарзи ўзгариши керак. Ўз ҳуқуқини билмаган одам қандай қилиб мустаҳкам оила учун қайғуриши, елиб-юғуриши мумкин...

Менинг эса режаларим бир олам. Келгусида онамнинг номларига ташкил этилган маъсуляти чекланган жамиятда фаолият олиб боришни, хотин-қизларимизни кўпроқ иш билан таъминлашни, оила қуришни режалаштирганман. Менинг ёзганларим кимларгадир сабоқ бўлса, ажаб эмас...

Хурмат билан Ҳамида Раҳимова.

Мактубни Мухтасар ТОЖИМАМАНОВА оққа кўчирди.

oilavajamiat@mail.ru

“MENING BOLAM QAYERDA?..”

yoxud keling, ochiq gaplashaylik!

Нима учун ҳозирги кунда республикада яратиб берилаётган шароитларга қарамасдан хотин-қизларимиз томонидан жиноятлар содир этилмоқда? Мазкур жиноятларнинг олдини олиш учун жамоатчилик қандай профилактик ишларни амалга ошириши зарур? Маҳаллий ҳокимият, қонун чиқарувчи, қарор қабул қилувчи мутасадди органларнинг бунга муносабати қандай?

Ана шу саволларга жавоб топиш ва жойида муаммоларни ўрганиш мақсадида Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси томонидан 30 май кuni Зангиота туманидаги Аёллар жазони ижро этиш муассасасида навбатдаги давра суҳбати ташкил этилди.

МУАММОНИ БИРГАЛИКДА ҲАЛ ҚИЛАМИЗ!

— Бугунги очик мулоқотдан мақсад сиз билан муаммоларингиз борасида очиқчасига гаплашиш, — дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси масъул ходими Дилором Қўзиева. — Ўтган сафарги учрашувларимизда оила аъзоларингиз билан боғлиқ ачагина муаммоларингиз борлигидан хабар топган эдик. Шу боис бу гал ана шу муаммоларингизга ечим топиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати, Оила ва аёллар масалалари комиссияси раиси Дилором Қўзиева, Яққасарой тумани хотин қизлар қўмитаси раиси Дилфуза Абдуллаева, Юнусобод тумани хотин-қизлар қўмитаси раиси Гулнора Эшонхўжаева, Сергели тумани хотин қизлар қўмитаси раиси Ойгул Сатторова, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат бошқаруви академияси социологи Мавлуда Ғаффорова ва бошқа масъул ходимлар билан келдик. Айнан қийин вазиятда қолган хотин-қизларни уй-жой билан таъминлаш, уларнинг ижтимоий муаммоларини ҳал қилиш борасида ўтган йили 1600 нафар аёлларнинг янги уйларига бошлангич бадал тўловлари тўлаб берилди. Бу йил ҳам 3 мингдан ошдиқ оғир шароитдаги аёлларни уй билан таъминлашга ҳаракат қиламиз. Шунингдек, 131 минг ишсиз аёлнинг бандлигини таъминлаш

борасида чора-тадбирлар кўрилмоқда.

Жазони ўташ муассасаларидан қайтган аёлларимиз жамиятда ўз ўрнини топишлари учун қўлимиздан келганича ёрдам берамиз. Жазони ўтаётган аёлларимиз эса тезроқ оиласи бағрига қайтиши учун ҳаракат қилаямиз. Наврўз байрами арафасида Ўзбекистон Республикаси Олий суди билан тузилган меморандумга асосан 17 нафар аёл муддатидан олдин озод этилди. Бундан ташқари, мингдан ошдиқ судларда иштирок этиб, 784 нафар аёлни қафиллик асосида жазосини енгиллаштиришга эришдик.

ЖИНОЯТ СОДИР БЎЛМАСЛИГИ УЧУН НИМА ҚИЛИШ ЗАРУР?

— Ҳаётда ҳар хил вазиятлар бўлади, — дейди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати, Оила ва аёллар масалалари комиссияси раиси Дилором Қўзиева. — Кўпчилик аёллар иродасизлиги ёки қонунларни яхши билмаслиги боис жиноятга қўл уриб қўядилар. Сизларнинг дардингизни тинглаб, муаммоларингизга ечим топишда кўмаклашмоқчимиз. Унутманг, қонунни билмаслик ҳеч биримизни жавобгарликдан озод қилмайди. Шу боис кейинги пайтларда республикада хотин-қизларнинг ҳуқуқий

билимларини ошириш ишларига катта эътибор қаратмоқдамиз. Хўш, жиноят содир бўлмаслиги учун нима қилишимиз зарур? Албатта, бу саволга жавоб топишда ҳамкор ташкилотлар ҳам бизга яқиндан кўмаклашади.

ХАБАРДОР БЎЛИШГА ҲАҚИМ БОРМИ?

— Мен жазони ўташ муассасасига келганимда бир ёшли фарзандим онам билан қолган эди, — дейди маҳкума Зилола Ашурова. — Бир йил ўтгач, онам вафот этганлигини эшитдим. Бироқ, ўғлимнинг қаерда ва ким билан эканлиги ҳақида менга айтишмади. Яқинда, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасига мурожаат қилиб хат ёзган эдим. Сизлардан илтимос, болам қаерда эканлигини билишимда ёрдам беринглар.

Мутасадди ходимлар маҳкума Зилола Ашурованинг илтимосини ўрганиб, тез кунларда жавоб беришларини маълум қилишди.

ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОСИ БЎЛИШНИ ИСТАЙМАН!

— Мен чет эл фуқаросиман, — дейди Ш. Исми маҳкума. — Тожикистон Республикасининг Душанбе шаҳриданман. Фарзандларим эса Сурхондарё вилояти Денов туманида истикомат қилишади. Ёшим ўтгани сайин Ўзбекистонга қайтишни, ўзим тутилган юртда кўпроқ

яшашни хоҳладим ва фарзандларимнинг уйига меҳмонга келдим. Сиз келган кунни бозорда қўй йўқолиб қолди, дея мени ўғирликда айблаб олиб кетишди. Энг катта камчилигим қонунни яхши билмайман. Балки, чегарадан ўтиш жараёнида хатоликларга йўл қўйгандирман. Шу боис, керакли вақтда ўзимни оқлай олмагандирман. Қонун доирасида ўрганиб, менга ёрдам беришингизни сўрайман.

БАХТЛИ АЁЛЛАРИМИЗ КЎПАЙСИН!

Очик мулоқот чоғида маҳкума аёлларнинг муаммолари тингланди. Уларнинг руҳий аҳволини яхшилаш ва ҳуқуқий билимларини ошириш борасида тадбирлар режаси тузилди. Мурожаат қилган маҳкумаларнинг муаммолари тез фурсатда ҳал этилиши муҳим эканлиги мулоқот иштирокчилари томонидан таъкидлаб ўтилди. Аёл бахтли бўлсагина оилаларимиз фаровон ва мустаҳкам бўлади. Шундай экан жамиятнинг ҳар бир фуқароси хотин-қизларимизни қийнаётган муаммолар ўз ечимини топишда кўмаклашиши зарур. Зеро, юртимизнинг ҳар бир гўшаси бахтдан шодон хотин-қизларимизнинг қадамларидан гулга, эзгулик нурларига буркансин. Аёл ҳамиша болалари бағрида, яхши инсонлар ҳимоясида яшасин.

Мухтасар ШЕРМУҲАММАД қизи

Йиди Рамазон арафасида бир ғуруҳ маҳкума аёллар жазодан озод этилди.

Давлатимизда олиб борилаётган инсонпарварликка йўрилган адолатли сиёсат туфайли ҳаётда адашган, жиноят содир этган бўлса-да, хатосини тушуниб, чин кўнгилдан пушаймон бўлган шахсларга нисбатан енгилликлар берилмоқда, тайинланган турли жазолардан озод қилинмоқда.

Рамазон ҳайити арафасида Олий суд раисининг ўринбосари Х.Ёдгоров Олий суд, қолаверса, Тошкент шаҳри ва вилояти судларида фаолият юритаётган аёл

судьялар ҳамда жамоатчилик вакиллари иштирокида Зангиота туманида жойлашган аёллар жазо ўтаётган муассасида бўлиб, очик мулоқот ўтказди. Сунгра жазо ўтаётган аёлларга бадий китоблар совға қилинди, дейилади Олий суд матбуот хизматининг ЎзАга берган хабарида.

Жазони ижро этиш муассасасида сайёр суд мажлиси ҳам бўлиб ўтди. Унда жами 19 нафар аёл жазодан озод этилиб, уйига — оиласи бағрига қайтарилди.

Бундан ташқари, 20 нафар аёл ёпиқ турдаги жазони ижро этиш муассасасидан манзил-колониясига ўтказилди.

БАҒ‘РИКЕНГЛИК НАМУНАСИ

— Хурсандлигимдан кўзёшимни тиемайяпман, — дейди наманганлик Г.Х. — 2 нафар фарзандим бор. Қилмишимдан чин кўнгилдан пушаймонман. Менинг илтимосим инobatга олиниб, муддатидан олдин озодликка чиқаяпман. Бунинг учун Президентимизга, жазони ижро этиш муассасасига, Олий суд раҳбариятига чексиз миннатдорлигимни билдираман. Бошқа жиноят содир қилмайман. Оилам даврасида ҳалол

меҳнат қилишга ваъда бераман.

Сайёр суддан сўнг Олий суд раиси ўринбосари Х.Ёдгоров жазони ижро этиш муассасасидаги маҳкумаларни қабул қилиб, уларнинг мурожаатларини тинглади. 17 та маҳкуманинг назорат тартибидagi аризалари кўриб чиқиш учун қабул қилинди.

Ҳайит байрами арафасида бу яна бир бор бағрикенгликнинг намунаси бўлди.

Ayol RAHBAR bo'lsa...

Жамиятда бугун ҳамманинг диққат марказида бўлиб, эртага кун тартибидан тушиб қоладиган мавзулар бўлади. Аммо шундайлари борки, улар ҳаммаша қизиқ туюлади. Жамиятга аёл раҳбар керакми? У бирор бир соҳада бошлиқ бўлиб қолса, бутун куч-қуввати, фикри-зикри хизматига сарфланиб, оиласи иккинчи даражага тушиб қолмайдими? Ё ўзи бошқараётган жамоадаги турфа феъл-атворли одамлар билан муомала қилавериш, иш битириш учун (чунки ҳамма масъулият унда-да) ҳар хил идоралар эшигини қоқавериб, аёллик фазилатларидан узоқлашиб кетмайдими? Ҳам аёллик, ҳам оналик, ҳам раҳбарлик вазифаларини бирдай қойилмақом қилиб адо этиш учун унинг кучи етадими? Етса, қачонгача?

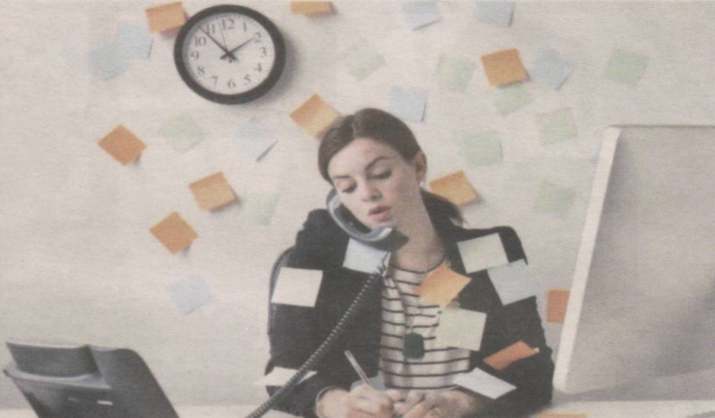
Замондошларимиз фикратида айланб юрган, аини пайтда мавзуйимизга тегишли бўлган шу саволларга жавоб ахтарар эканмиз, гоҳ бир-бирини тўлдирувчи, гоҳ рад қилувчи фикрларга дуч келдик.

КўПРОҚ БЎЛСА, ХЎПРОҚДИР

Мамлакатимиз аҳолисининг 50 фоизини аёллар ташкил қилади. Аниқ кузатувларимизга кўра, аини кунда бизда 1 нафар вазир, 1 нафар бош вазир ўринбосари фаолият олиб бормоқда. 1300 дан зиёд турли муассасалар ва 22 та нодавлат ташкилотларга аёллар бошчилиқ қилади. Суд-ҳуқуқ тизимида эса 1200 раҳбар аёллар етакчидир. Албатта, ҳамма раҳбар аёлга бир хил тош-тарози қўйиб бўлмайди. Лекин аксарият кузатиш, ўрганишлар уларда масъулият кучли эканлигини, раҳбар бўлган, ор-номус учун, "Аёл боши билан шу ишни уddaлай олмади", деган иснодга қолмаслик учун астойдил тиришиб меҳнат қилаётганини далиллайди.

Модомки, раҳбар аёллар ўз елкасига олган вазифани тўлақонли адо этишни ҳаёт-мамонт масаласи деб билар экан, ҳозир республикамизда олиб борилаётган ислохотлар кўламини тасаввур қилсак, бу ислохотларни амалга ошириш, фармон, қонун, қарорларни ўз вақтида бажариш учун оддий ишчи, оддий раҳбар эмас, қобилиятли раҳбар керак эканлигини ҳисобга олсак, жамиятимизда яна ва яна аёл раҳбарларга эҳтиёж борлиги сезилади.

— Шу эҳтиёждан келиб чиқиб, етакчилик қобилиятига эга аёлларни раҳбарлик лавозимига тайёрлаш ишларига алоҳида эътибор қаратялмииз, — дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси бўлиб бошлиғи Дилором Қўзиева. — Уларнинг сиёсий билимларини чуқурлаштириш, меҳнат кўникмаларини мустаҳкамлаш мақсадида жойларда ўқув-семинарлар, тренинглар ташкил

қилиямиз. Бу йил мамлакатимизда муҳим сиёсий жараён — парламент ва маҳаллий кенгашларга сайловлар йили бўлганлиги боис белгилаб қўйилган 30 фоизлик натижага эришиш учун захира кадрлар ўртасида 140 дан ортқ сиёсий ўқувлар ташкил этилди.

Ҳа, аёлларни раҳбарлик лавозимларига тайинлаш борасида ҳамма йўналишларда ҳаракат бор.

— Аёлнинг бошлиқ, етакчи бўлиши фақат у ишлаётган жамоа учун эмас, унинг ўзи учун ҳам янгиланиш, юксалиш имкони, — дейди Шайхонтоҳур туман халқ таълими бўлими мудир Фахрия Широга. — Унинг ташқи қиёфаси ҳам, ўзини тутиши ҳам ўзгаради. Чунки энди у жамият орасига оддий Гўлчехра, оддий Раъно бўлиб эмас, раҳбар Гўлчехра, раҳбар Раъно бўлиб қиради. Шунинг учун ҳар жиҳатдан ўрнатилган ҳаракат қилади, ўзини тарбиялайди. Ҳатто, оиласи, фарзандларини ҳам ибрат даражасига кўтаришга, кўтаргандан сўнг ўша даражада ушлаб туришга ҳаракат қилади. Лекин раҳбар аёл ҳам инсон, у ҳам бир жойда ўтириб қолса, "қотиб" қолиши ё ҳою ҳавасга берилиши мумкин. Шунинг учун халқ таълими соҳасидаги раҳбар аёлларни ҳар уч йилда қайта тайёрлаш, малакасини ошириш учун Абдулла Авлоний номидаги Халқ таълими тизими раҳбар ва мутахассис ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтига ўқишга юборамиз.

ХАТАР НИМАДА, ТЎСИҚ-ЧИ?

Албатта, ҳар қандай ҳолатнинг икки томони бўлганидек, аёл раҳбар ҳаётида ҳам яхши ўзгаришлар баробарида салбий ҳолатлар ҳам кузатилиши мумкин. Уларнинг аксарияти белгилаб қўйилган соатлик иш режасидан чиқиб кетади. Чунки вазифасидаги иш кўлами бу соатга сиймайди. Раҳбар аёл кўпинча уйдан эрталаб 7-8 ларда чиқиб кетиб, кечқурун 22-23 қилиб қайтади. Бу ҳолат унинг болаларининг эътибордан четда қолиши, турмуш ўртоғининг норозилиги, ҳатто кўнгли соғушигача олиб келиши мумкин. Кўп бўлмасда, айнан шундай са-

Ижтимоий, сиёсий "қозон"ларда қайнаб, маънан, қалбан юксалиб, ўзи, оиласи намуна даражасига кўтарилганда, табиий равишда мансаби кўтарилган аёлдан оила ва жамият бирдай манфаат кўради.

баблар боис, айрим раҳбар аёллар оиласида муаммолар кузатилади.

Бундай ҳолатларда:

— Менга фарзандларимнинг бахти, тинчлиги, оилам мустаҳкамлиги керак, — деб бўлаши учун ариза ёзаётганлар ҳам, "Бу даражага осонликча етдимми, болам ҳам хато қила-қила йўлини топиб кетар. Менга эр керак эмас", дея ўз курсисига маҳкамроқ ёпишиб яшаётганлар ҳам бор.

Бизнингча, аёлни яратган эгам, энг аввало, бекалик, оналик, меҳр-муҳаббат аталмиш булоқ умрини узайтириши учун яратган. Шундай экан, у доим бирор ишни бажаришдан аввал йўқотиши ва топиши мумкин бўлганларини ақл тарозисида ўлчаб, оғирроқ келган тарафини танлаши керак.

СОБИҚ РАҲБАР АЁЛНИНГ ИҚРОРИ

Мен ўн беш йил бир соҳада раҳбар бўлиб ишладим. Турмуш ўртоғим, тақдир тақозоси билан бандаликни бажо келтирди. Ҳатто, фарзанд кўришга улгурмадим. Бор куч-қувватимни ишимга бердим.

Хизмат юзасидан эшигини қоқиб

борганим — баъзи идоранинг эркак раҳбарларининг менга боши очик аёл сифатида қарашлари, эрмак учун қилган таклифлари асабимни еди. Меъёрсиз иш, асабий ҳолатлар балки бунга сабаб эмасдир. Тақдирим шудир, касал бўлдим.

Менга шифокорлар: турмушга чиқсангиз, фарзанд кўрсангиз, тузалиб кетишингиз мумкин, дейишди. Аммо мен ҳаммани, айниқса, мен ҳақимда нотўғри ўйлаган эркакларни чўққида порлаб ўтириб, қойил қилмоқчи бўлдим. Ишлайвердим. Бугун тўшақдаман, кун санаялман... Ҳар бир аёл унга яратган томонидан берилган неъматлардан баҳраманд бўлиб яшаши керак экан...

БИР БОШ ПАСТ БЎЛСАК...

— Лекин ҳозирги кунда имкониятимиз бўла туриб, ҳеч қандай сабабсиз ўзимизни четга олиш инсофсизлик бўларди, — дейди Фаргона вилояти ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси Дилафрўз Қосимова. — Миллатимиз ҳаётида шундай давр бошландики, биз эркакларимиз билан бир тану бир жон бўлиб, мамлакатимиз фаровонлиги, халқимиз юксалиши йўлида астойдил хизмат қилмоғимиз керак. Раҳбар аёлнинг эри ҳам шу давлат фуқароси, унинг ҳам юраги шу юрт деб уриб турибди. Фақат уларнинг ишончини йўқотиб қўймаслигимиз, рафика

сифатида кўнглини қолдирмаслигимиз керак.

Дилафрўз Қосимованинг асосли фикрларини давом эттириб шуни айтиш мумкинки, жамиятимизда бугун чиндан ҳам аёл раҳбарларнинг кўпайишига эҳтиёж бор. Чунки аёл табиатан саранжом-саришта, куйди-пишди хилқат. Шу фазилатлари билан иш жойида ҳам муваффақиятларга эришиши мумкин. Лекин ҳар қандай сунъийлик ишни бунёд эмас, барбод қилганидек, сунъий равишда корхонага бошлиқ қилиб, ҳар соҳада аёл раҳбар "яратиш"га урғу бериш кузатилса, бу самара бермаслиги мумкин. Ижтимоий, сиёсий "қозон"ларда қайнаб, маънан, қалбан юксалиб, ўзи, оиласи намуна даражасига кўтарилганда, табиий равишда мансаби кўтарилган аёлдан оила ва жамият бирдай манфаат кўради.

Бу бизнинг фикримиз. Сизнинг фикрингиз бошқача бўлиши мумкин. Зеро, ҳақиқат қарама-қаршиликларда юзага чиқади, дейишди. Шундай бўлса, ёзинг, кўнғироқ қилинг, фикрлашамиз.

Нигора РАҲМОНОВА,
«Оила ва жамият» мухбири

HAYITDA NEGA NARX-NAVO KO'TARILADI?

Бозорлардаги тўкинлик фаровонликдан далолат. Истаган маҳсулотни топишингиз мумкин. Сотувчию харидорлар учун яратилган қулайлик, шарт-шароитларни айтмайсизми? Савдо қилишнинг ҳам, харид қилишнинг ҳам гаши ўзгача. Бозорингиз ўнгидан келсин, дейишади. Бу гап сотувчига ҳам, харидорга ҳам бирдек ёқади. Чунки савдо қилаётган ҳам, харид қилаётган ҳам ўз фойдасини ўйлайди. Аммо юлғич сотувчи кўзингизга қараб сизни алдашга уринса, бозорингиз ўнгидан келмагани шу-да.

эмасмикан?...

200 ГРАММ ТУТ "ҚЎЙЛИК" ДА 5 МИНГ, "ОЛОЙ" БОЗОРИДА 30 МИНГ. НЕГА?

Эрта тонгда хўжайиним билан "Қўйлик" улгуржи деҳқон бозорига бордим. Бозордаги хилма-хил ҳўл меваю сабзавот, қовун-тарвузларни кўриб, тўкинликка шукрона келтирасиз. Деҳқону миришкорнинг қўли-қўлига

ТАРОЗИДАН УРГАННИНГ КОСАСИ ОҚАРМАЙДИ

Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ
"Мирза Юсуф" жоме масжида имом-хатиби.

— Қуръони каримнинг бир неча оятларида савдо-сотикдаги ҳалоллик, тарози ва ўлчовлардан уриб қолмаслик мусулмонлар ахлоқининг ажралмас қисми эканига эътибор қаратилади ва харидор ҳақиқа хийнат қилиш оғир гуноҳлардан экани таъкидланади.

"Савдо-сотикда ўлчов ва тарозидан уриб қолувчи кимсалар ҳолига вой! Улар одамлардан (бирор нарсани) ўлчаб олган вақтларида тўла қилиб оладиган, уларга ўлчаб ёки тортиб берган вақтларида эса уриб қоладиган кимсалардир" (Мутаффифун сураси 1-3 оятлари. Масалан, 10 метр газлама харид қилмоқчи бўлсангиз, сотувчи сизга 9 метру 95 сантиметр беради. Сиз бундан ё биласиз, ё билмайсиз, билсангиз ҳам 5 сантиметр учун жанжаллашингиз келмайди. Ҳаромдан ҳазар қилмайдиган сотувчи эса ўша арзимас, кам миқдордан йиғилганга кўз тикади. Тарозидан ҳам шундай сотилаётган маҳсулотни арзимас миқдорда кам бериб, қилосидан уришади. Шу билан ўша уриб қолувчи савдогар аслида ўзини пастга ураётганини, гурури ва виждонини арзимас, ҳақир нарсаларга алмаштираётганини англамайди. Бу харидорга унча катта зарар бермасда, аммо жамиятдаги мазкур ҳолатнинг ўзи кишиларнинг маънавий жиҳатдан носоглом, тубан бир ахлоқга тушиб қолганидан далолат беради. Шу боис жамият аъзолари ўртасида ўзаро ишонч, ҳурмат туйғуларини заволят топади. Ҳолбуки, фаришталар таъзим қилган инсон зоти ўз нафсини қадрлаши, бундай пасткаш ишлардан ўзини юқори тутиши зарур эмасми?

Тарозидан уриб қолувчи шахснинг ҳеч замонда бири икки бўлиб, бадавлат бўлиб кетмаган. Аввал қандай яшаган бўлса, ҳозир ҳам шундай учма-уч яшайпти. Аллоҳ ўзининг самовий барака эшикларини бундай кимсалар юзига ёпиб қўяди. Агар ҳалоллик билан яшаса, бола-чақасига кам бўлса ҳам ҳалолдан едиришса эди, шу вақтгача Аллоҳ таоло бошқа томондан баракот эшикларини очиб қўйган ва ишлари юришиб кетган бўларди. Аммо начора, қачонки банди ўзи учун, ризқи учун ҳалол турганда, ҳаромни танларкан, ҳам баракадан мосуво бўлади, ҳам гуноҳ ортиради. Унутмангки, қаерда тарози ва ўлчовдан уриб қилиш кенг қўламда илдишган бўлса, ўша ерга турли балолар ёғилади, ёнгирчиликлар ҳам камайиб, қурғоқчилик, озуқа танқислиги вужудга келади.

Ибн Аббосдан (розияллоху анху) ривоят қилинган ҳадисда Расулulloҳ (соллаллоху алайҳи ва саллам) бундай деганлар: "Агар бир қавм аҳдни бузсалар, Аллоҳ уларнинг устидан душманларини қолиб қилиб қўяди. Агар улар ўлчовдан уриб қолсалар, ўсимликлардан ман қилинадилар ва қурғоқчиликка гирифтор бўладилар" (Ибн Мардавайх). Демак, савдода ўлчов ва тарозидан уриб қилиш, сотилаётган нарсанинг устига бир неча баробар нарх қўйиш нафақат маънавий, балки моддий зарарлар ҳам келтириб чиқарар экан.

Ҳазрат Навоий айтганидек одам эрмас улқи, ноинсоф эрур. Зеро, ҳар бир ишда инсофли бўлмоқ одамгарчиликнинг олий қўрунишидир.

Барно СУЛТОНОВА

"ҚЎЙЛИК" БОЗОРИ

"ОЛОЙ" БОЗОРИ

СОТУВЧИМИ, "КЎЗБОЙЛОҒИЧ"?

Пойтахт бозорларида йилнинг тўрт фаслида ҳам гўшт маҳсулотларининг бозори чаққон. Расталарга чиройли қилиб терилган гўштининг исталган қисмини танлаб олишингиз мумкин. "Юнусобод деҳқон бозори"дан гўшт харид қилиш мақсадида расталардан бирига яқинлашдим. Териб қўйилган гўшлардан бирини танладим. Сотувчи йигит менга муштарай суякни кўрсатиб, "шуни қўшиб бераман", деди. Рози бўлдим. Ҳар ҳолда супермаркетдаги гўштининг нархидан арзонроқ-ку, деб ўйладим. Уйга келиб гўштни музонага қўйиш учун елим халтани очдим. Не кўз билан кўрайки, қассоб йигит менга кўрсатган суяк икитига айланиб қолибди. Ҳар бири 300 граммлик ярим килодан ошқ суякни сотувчи гўштининг нархидан сотган эди. Жуда хафа бўлиб кетдим. Орадан озроқ вақт ўтиб, яна бозордан гўшт олишимга тўғри келди. Бу сафар менга чарви ёғ қўшиб берадиган бўлди. Бу гал гўштни ўша ернинг ўзидан очиб кўрдим. Яна ўша ҳолат: чарви ёғ икити бўлиб қолганди. Сотувчи йигитга қараб бу "хунари"нинг учун устингиздан шикоят қилишим мумкин, дедим. Йигит кечирим сўраш ўрнига тунд қиёфада ённинг биттасини олиб қўйди. Кейин аниқ бўлишча сотувчилар аввалдан елим халтага суяк, чарви ёғларни солиб тайёр қилиб кўйаркан.

Аслида, савдо қилишнинг ҳам ўз қонун-қоидаси бор. Кўзбўямачилик орқали бундай савдо қилиш ҳам ўғрилиқнинг бир тури ҳисобланади.

БИР ОЙЛИК МАОШНИ БИР КУНДА ТОПИШАДИ, ҚОЙИЛ-Э...

— Баъзида сотувчиларнинг маҳсулоти устига қўяётган нархи қуюшқондан чиқиб кетади, — дейди жиз-

захлик Сарвиноз Холиқова. — Яқинда, хўжайинимга костюм-шим олиш учун "Чилонзор буюм бозори" га бордик. 500 минг сўмлик костюм-шимни танладик. Хўжайинимга костюм-шим маъқул бўлди. У киши сотувчига костюм-шимни 300 минг сўмга берсанг оламан, деди. Мен ҳозир сотувчининг молимини ерга уриб ташладим, деб хўжайинимдан жаҳли чиқиб кетса керак деб ўйлаб, хижолат бўлдим. Аммо не кўз билан кўрай-ки, хўжайинимнинг оёқ тираб туриб олганини кўрган сотувчи костюм-шимни 340 минг сўмга берди. Шунда ўйлаб қолдим. Демак, костюм-шимнинг нархи нари борса 250 минг сўм экан-да. Шундаям сотувчига 100 минг сўм атрофида фойда қолаяпти. Энди ўзингиз ўйлаб кўринг: ҳар бир костюм-шимдан нари борса икки юз мингдан қолгандаям кунига ўртача бир миллион сўм. Бу ахир оддийроқ давлат ишчисининг бир ойлик маоши, дегани эмасми?

ПУЛИНИ КЎЧАГА СОЧАДИГАН АҲМОҚ ЙЎҚ

Алижон ҲОТАМОВ, Зангиота тумани:

— Ўтган йили июнь ойида ҳужжат топириш учун институтларнинг бирига йўл олдим. Йўл-йўлакай ҳужжат соладиган папка ва хат жилд олишни режалаштирдим. Расталарда абутуриентга зарур барча нарсалар берибди. Аммо ишбилармон тадбиркорлар "комплект" дея ўртасида темири бор ва ип билан боғланадиган жилднинг беш минг сўмдан сотишяпти. Институтга кириб ҳужжат қабул қилаётганлардан нималар кераклигини сўрадим. Ва айтилган битта ҳужжат жилд ва хат жилднинг атиги 1500 сўмга сотиб олдим. Агар мен ишбилармон тадбиркорларнинг "комплект"ини 5000 сўмга сотиб олганимда 3500 сўмни кўчага ташлаган бўларканман-да. Шунда ўйладим, сотувчиларнинг ўн бармоғини оғзига тиқишига сабаб, одамларнинг ўзи

тегмайди. Помидорларни қутиси билан олсангиз 2-3 минг сўм, олма, тутнинг бир тоғорачаси 5 минг, гилослар 6 мингдан, ўрикнинг бир килоси 5 мингдан. Бозор ичидаги пештахталарда худди ўша нарсаларни олиб-сотарлар икки баравар сотаётганига гувоҳ бўлдим. Ахир бу халқнинг ризқини қийиш, давлатимизга хийнат эмасми? Аслида, тадбиркорлик деб фаолият юритаётган олиб-сотарлар нарх-навонинг сунъий кўтарилишига сабаб бўлмаётими?

"Олой" бозорида рўза кунларида нарх-навонинг баландлигидан ҳушингиз учади. 200 грамм тут 30 минг, ўрик 20 минг, гилос 20-30 минг атрофида. Помидор 5 минг сўмдан 10 минг сўмгача. Шафтоли, олхўри каби ҳўл меваларнинг-ку олдига яқинлашиб бўлмайди. Айниқса, араб хурмосини айтмайсизми? 30-35 минг атрофида. Айнаш шу кунлари ушбу хурмонинг савдоси яхши бўлади, нархи ҳам. Сотувчиларимиз жуда қизиқ-да арзон бўлса йил 12 ой сотилиши мумкин бўлган маҳсулотини мавсумида қиммат қилиб қўйишади ва бошқа пайтлар бу маҳсулотни сотолмай ўтиришади.

Масалан, ижтимоий тармоқлар орқали рўза кунлари Туркияда баъзи маҳсулотларнинг 80 фоизга арзонлаганини билиб қолдим. Киевдаги барча масжидларда 30 кун сахарлик ва ифторлик учун овқатлар рўза тутган, тутмаганга текин тарқатиларкан. Мени ҳайрон қолдирадигани нима учун бизнинг бозорларда айнан байрам кунлари нарх-наво кўтарилиб кетади? Рамазон ҳайитига яқин кунлари гуруч, нон, патир, гўштининг нархи кўтарилиганини кузатиш мумкин. Айниқса, мана шундай улўғ айём кунлари нарх-навони пасайтиришса савоб бўларди, хонадонга барака кириб келарди-ку!!! Байрам кунларида нарх-навони қатъий белгилаш, назорат қилиш, ҳатто арзонлаштириш акцияларини ўтказиш мумкин-ку...

Jorj Kakabadze

асосланган ҳикоялар ҳам чоп этилиши ҳақида айтдим. Иродаси ва матонати тўғрисида иккинчи марта ҳаётга қайтган (бир ўлимдан қолган) сайёҳ ўзининг бошидан кечирганлари ҳақидаги ҳикоясини сўзлаб берди.

“...Ёшим 51 да, касбим дизайнер, том ёпиш бўйича турли хил дизайнлар яратаман. Касбимни севганим ва бу соҳада билим ҳамда тажрибам етарли бўлганига боис завқ билан ишлайман.

Мен бир марта ўлимдан иродам ва сабрим билан устун келдим. 2017 йилнинг 1 ноябрида уч қаватли уйнинг томида ишлаётиб, тасодифан пастга қулаб тушдим.

Уч ой давомида касалхонада, бир жойда қимирламай ётдим. Оёқ-қўлларим суяклари парча-парча бўлиб кетган, танамнинг деярли соғ жойи қолмаганди ҳисоб. Шифокорлар танамдаги синган суякларни худди чевардек жой-жойига тикишига тўғри келди. Шифокорлар менга билдиришмасда, уларнинг юз-қўзларидан умидсиз-

яхши ривожланган, бу ҳам менинг омадим.

6 ойдан сўнг юришига рухсат беришди. 10 ойдан сўнг 2018 йил август ойининг охирида мен бутунлай тузалиб, ўз ишимга қайтдим.

Аёлим ва болаларим ҳар куни хабар олиб туришди. Бу ҳам далда берар экан одамга. Ана шундай оғир кунларда оиланинг қадри билинади. Баъзи эрхотинлар бир-бирини тушунмаганини баҳона қилиб, тезда ажрашиб кетишади. Хотиним билан ўртаимизда жанжаллар бўлиб туради, лекин ажрашиш ҳақида ўйлаб ҳам кўрмаганман. Ажрашиш тўғрисида бутун оила аъзолари ютказади, айниқса, бо-

“MEN KUCHLIMAN, HECH QACHON TASLIM BO‘LMAYMAN!”

“Мен орзулар амалга ошишига ишонаман, қуш каби учишни астойдил хоҳлаган одам албатта парвоз қила олади”.

Жорж Какабадзе Германиянинг Франкфурт шаҳрида яшайди. У билан жорий йилнинг апрель ойида сайёҳат қилиш истагида Ўзбекистонга келганида танишиб қолдик. Германиялик сайёҳларга гидлик қилаётган аёл Жорж билан яқинроқ суҳбат қуришимга ёрдам берди. Жорж ҳамма нарсага қизиқувчан, у юртимиздаги газета-журналларда қандай мақолалар чоп этилиши ҳақида сўради. Мен унга газетамизда ҳаётий воқеаларга

лик аломатларини сезиб турардим. Бироқ, ўзимда куч топишга астойдил ҳаракат қилдим. “Мен кучлиман, ҳеч қачон таслим бўлмайман!” — дея тақрорлардим. Тиббиёт ходимларидан мен билан кўпроқ ишлашларини сўрадим. Жуда ҳам кўп азобларга чидашим керак эди, лекин ҳеч қачон мақсадимдан воз кечмадим. Германияда тиббиёт

лалар кўпроқ азият чекади.

Чунки 5 ёшдалимда ота-онам ажрашиб кетишган, мен эса отасиз ўсиб жуда қийналганман. Онам ўқитувчи эди биз у билан Франкфуртда қолдик. Отам эса Гуржистонга (туғилган жойи) қайтиб кетди. 20 ёшга кирганимда отамни излаб бордим. Уйланган экан, Мака исмли синглим, Нико исмли укам бор экан...

Мен, ўзимни қалбан грузин деб ҳисоблайман. Меҳнатсеварлик ва меҳрибонлигим онамдан, иродам эса отамдан ўтган.

Бутун умрим давомида жуда ҳам кўп спорт турларига, жумладан, футбол, стол тенниси, волейбол, енгил атлетикага қатнашганман. 20 километр масофагача югураман, 5 км. масофагача суза оламан, велосипедда 180 км. йўл босишга қодирман. Мусобақаларда қатнашиб, фахрли биринчи ўринларни эгалаганман.

Ҳаётга қайтишни истадим ва қайтдим. Менга берилган иккинчи имкониятдан фойдаланишим, уни қўлимдан келганича яхши ишларга сарфлашим керак.

Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА,
«Оила ва жамият» мухбири

Obunachini KIM aldayapti?

Тахририятга Тошкент вилояти Нурафшон шаҳар ҳокимлиги, шаҳар хотин-қизлар кўмитасидан ўзини мутахассис дея таништирган Ҳилола исмли аёл кўнғироқ қилиб, “Оила ва жамият” газетаси обуначиларга етиб бормаётганидан, баъзида 3-4 та сонини тўплаб олиб келишаётганидан шикоят қилди.

Шаҳар маҳалла фуқаролар йиғинларидаги мавжуд 15 нафар мутахассислар йиллик обуна бўлишига қарамай йилнинг ярми ҳам ўтмасидан газетамизнинг аксарият сонлари умуман келмаётганлиги, 3, 4 сон тўпланиб бир вақтда келиши ёки орада умуман келмай қолишини айтиб шикоят қилди.

— Қайси ташкилотдан обуна бўлгансизлар ўзи? — Аниқлик киритиш учун сўрайман шикоятчидан.

— “Матбуот сервис” деган ташкилотдан. Бизга газета етказиб берувчи Рауф ака деган одамга кўнғироқ қилиб тушолмаяпман. Тахририят билан боғланиб масалага оидинлиги киритишда амалий ёрдам беришларингизни сўраймиз.

“Матбуот сервис” МЧЖнинг Нурафшон шаҳрига етказиб берувчиси Рауф ака билан телефон орқали боғландим. Рауф ака иш ҳақини вақтида ололмаганлиги, боз устига обуначиларнинг тинимсиз эътирозлари сабаб “тинчгина” ишдан бўшаганлигини айтди. Бу чалкашликларнинг бошида турган фирма раҳбари Сухроб деган йигитнинг телефон рақамини берди. Энди ҳаммасини аниқлайман, деб рақамга қайта-қайта кўнғироқ қилиб тушолмадим... Бирон бир чорасини топиш

илинжида “Матбуот тарқатувчи”нинг Тошкент вилоят бўлимига мурожаат қилдим. Бу ташкилот мутасаддиларининг айтишича, айрим обуна билан шугullanувчи хусусий фирмалар айна “Матбуот тарқатувчи”нинг номини сотиб иш кўришмоқда. Натижада обуначиларнинг шикоятларига улар жавоб беришига тўғри келмоқда. Бундайларга қонуний чора кўриш пайти келганлигини, бироқ бундай ваколат “Матбуот тарқатувчи”да йўқлигини таъкидлашди. Қизиқ ҳолат. Йил давомида обуначи-

ларни турли хусусий ташкилотга ишонамай, тахририятга тўғридан-тўғри обуна бўлишга оғохлантириб борамиз. Шунча таригбот-ташвиқот ишларига қарамай, аксарият туман, шаҳар ҳокимлиги мутасаддилари ўзлари хоҳлаган ташкилотдан обуна бўлишади. Бугунги

кунда матбуот нашрларининг номи кўплигидан обуна уюштирувчи хусусий ташкилотлар ҳам сезиларли равишда ўсган. Айни пайтда “Ўзбекистон почтаси”, “Матбуот тарқатувчи” каби обуна билан шугullanанадиган ташкилотлардан ташқари, тахририятларнинг ўзлари ҳам тўғридан-тўғри обуна уюштиришни йўлга қўйишди. Бу аслида ана шундай фирибгарларнинг илдизига болта уриш мақсадида жорий қилинган эди, дейилса хато бўлмайди.

Майли, обуна мажбурий эмас, ҳар

Шикоят

ким ихтиёрий равишда бўлаверсин, деган талаб қўйилди. Кимга қайси йўл қулай бўлса, шу томонини кўрсин, дедик. Афсуски, натижа қониқарли бўлмади. Қўлай фурсатни кутиб турган обуна уюштирувчи хусусий фирмалар иши битгунча амалдор “танишларини ўртага қўйиб”, иши битгундан кейин жуфтани ростлаб қолишди. Оқибатда фирибгарнинг тузоғига илинган оддий обуначилар жабр кўришди ва маломат тошлари тахририят шаънига ёғилди.

Биргина мисол, республика бўйича маҳалла фуқаролар йиғинларида бир нафар, аҳоли сонига қараб айрим катта йиғинларда икки нафардан маҳалла мутахассислари фаолият юритаётганини ҳисобласак, айни пайтда улар сони ўн мингдан ошиб кетади. Демак, бу ўн, ўн икки минг обуначимиз бор дегани. Маҳаллаларда шунча мутахассислар бўлишига қарамай, ҳозирги кунда газетамизнинг тиражи 4572 донани ташкил қилипти. Обуначиларимизнинг аксарияти 3 ой, 6 ой муддатга бўлишган. Мавжуд обунанинг 70 фоизи жойларда почта, матбуот тарқатувчидан уюштирилган бўлса, қолган 30 фоизи мана шундай хусусий фирмалар орқали “қимларнингдир манфаати” эвазига юзага келмоқда. Натижада маҳаллий ҳокимият мутасаддилари обуначиларни ким алдаётганини англаб етганда, гишт қолипдан кўчиб, фирибгар ишини битириб кетган бўлиб чиқаяпти.

Бектош ИСМОИЛОВ,
«Оила ва жамият» мухбири

“SHOSHILMA, QIZGINA, SHOSHILMA...”

Кечагина сочига жамалак тақиб, аргимчоқ учиб юрган Мунисанинг бўйи чўзилиб, кўзга яқин қиз бўлди. Онаси Ҳалимаҳонга: “Қиз боланинг бозори бир қизийди, тенги чиқса текин бер, дейишган. Кўнглингизга ўтиргани бўлса тўйни бошланг”, дея маслаҳат берувчилар кўпайгандан кўпайди. Аммо қайнонаси Рисолат ая: “Оқ қандек авайлаб, гард юқтирмай ўстирдим, набирам ҳали ёш, эндигина коллежга кирди”, деб туриб олди. Ёши улуглар тўй кўрай деса, Рисолат ая ўз айтганидан қайтмайди. “Йўқми, йўқ”, дея рад жавобини беради.

Рисолат аянинг набирасини эрта узатишга қаршилигининг сабабини фикримиз ниҳоясига қолдиримиз-да, мавзуга чуқурроқ ёндашамиз.

Оила биз учун ҳамиша муқаддас ҳисобланган. Ёшларнинг мустақкам оила қуриш масаласига алоҳида эътибор берилган. Лекин никоҳ ёшининг “ёшариб” кетаётгани ва эрта никоҳларнинг асоратлари кўпчиликни ташвишга солаётгани сир эмас. Айнан шу мавзуда гап кетганда айримлар қадимда Шарқ қизларининг барвақт турмуш қуришганини таъкидлаб: “Аваллари шундай қилишган, ҳеч нарса бўлмаган-ку”,— дея ўзларининг қилмишларини, яъни, қизини эрта узатаётганини оқлагандек бўлади. Ахир, замон ўзгарди. Даврга монанд ёшларнинг руҳияти ҳам янги. Аслида, ун тўрт ёшида келин бўлган момоларимизнинг ҳам оиласида етарлича муаммолар бўлган. Биз соғлом фикрлайдиган, ўз ҳақ-ҳуқуқларини биладиган, маънавий-ятли, зиёли инсонлармиз. Шундай экан, оила масаласига ҳам жиддий ёндашишимиз лозим. Соғлом оиллага таяниб, соғлом жамият қуриш ҳар бир фуқаро учун бош мақсадга айланиши зарур.

“Оила кодекси” да никоҳ ёши бежизга қизлар учун 17 ёш қилиб белгиланмаган. Қизлар 17, йигитлар 18 ёшда жисмоний жиҳатдан оила қуришга тайёр бўлади. Никоҳ ёши биргина одамнинг фикри билан белгиланмайди. Бир хулосага келингунча мутахассислар ишлайди, хулосалар қатор синовлардан ўтказилади. Демак, ота-оналаримизга амалдаги меъёрий ҳужжатлар дастуриламал бўлиши зарур. Бугун юртимизда олиб борилаётган соғлом авлод тарбияси сиёсати шуни тақозо этади. Зотан, эрта никоҳ масаласи қай жиҳати билан соғлом авлод тарбиясида салбий ўрин тутади? Яхшиси, бу савол билан мутахассислар ва кўпни кўрган онахонларга мурожаат қиламиз.

МУРҲАК ЖОНГА ҒАМХЎРЛИК

— Мурғак жон дунёга келар экан, она уни тирикликнинг қуввати — кўкрак сuti oilavajamiat@mail.ru

билан тўйдиради, кучоғида авайлаб ўстиради,— дейди гинеколог Зулфия Жалимова. — Юрагининг бир парчаси — болажонини деб ширин уйқуларидан кечади.

Онанинг юраги остида ҳомила пайдо бўлиши биланоқ ота ҳам масъулиятни ҳис қила бошлайди. Оила қуришга аҳд қилганлар, аввало, мурғак жонга ғамхўрлик қилишга тайёр бўлиши керак.

Оила қуришдан мақсад, авлодлар давомийлигини таъминлаш, яъни фарзанд кўришдир. Икки ёшнинг бир-бирига кўнгил қўйганининг ўзи эртага улар рисоладагидек оила қуриб, яшаб кетиши учун кафолат бўла олмайди.

РУҲИЙ ЗҶРИҚИШ

Шоҳида ЖУМАЕВА, психолог:

— Яқинда ёш келинчак маслаҳат сўраб келди: — “Қандай йўл тутсам, қайнонам, турмуш ўртоғим билан келишиб, тинч-тотув оила қилиб кетаман?” 18 ёшли келинчакнинг кўзларидаги ҳадик, хавотир кўзим олдида қолди. Унинг гап-сўзларидан ҳали болалиқнинг бегубор оламини тарқ этишга улгурмаганлиги шундоқ сезилиб турарди. Саккиз ойлик чақалоғи бор экан.

— У жуда йиғлоқи. Шунча елиб-югуришимга қарамай қайнонамдан дакки эшитганим-эшитган, эрим нолигани нолиган...

Келинчак оиласи рисоладагидек бўлишини чин дилдан истайди. Уни тинглаб, кузатиб руҳий зўриқиш (стресс) ҳолатига тушиб қолганини англаш қийин эмас эди.

Стресс — мушаклар орасидаги қон томирлари ва уларни ўраб турган нерв тоалари сиқилиши оқибатида организмда кислород етишмаслигига олиб келади. Кислород алмашинуви бузилса, юрак уриши тезлашади. Кимдадир бош оғриги, кимдадир қорин оғриги пайдо бўлади. Келин шундай ҳолатда ҳомиладор бўлса, унинг ҳомиласига ҳам ҳаво етишмайди. Бундай болалар тўрт мучаси соғлом туғилса-да, ёмон ухлайдиган, йиғлоқи бўлади. Келинчакнинг аҳолини тасаввур қилиб кўраман: у турмуш ўртоғининг кўнглига

қарасинми, қайнонасининг хизмати-ни қилсинми, йиғлоқи болани белига боғлаб, уй-рўзгор юмушларини бажарсинми? Ҳали жуда ёш-ку, ҳавас билан пардоз-андоз қилиб, сочини чиройли турмаклар, дид билан кийиниб юргиси келади-ку. Бу ишларга у қандай улгурсин?

ТОМГА НАРВОН БИЛАН АСТА-СЕКИН ЧИҚИЛАДИ

Юртимизда 18 ёшгача бўлган ўғил-қизлар ҳали ўсмир ҳисобланади. Айнан шу ёшда ёки ундан аввал никоҳларнинг қайд этилиши ўсмирга нисбатан босим ўтказиш билан тенг эмасми?

Томга нарвон билан аста-секин чиқилади. Биринчи пиллапоядан бирданига юқорига сакраганининг йиқилиши муқаррар. Болалиқнинг бегубор оламини тарқ этишга улгурмаёқ, эрта никоҳ қураётган ёшларга шундай нисбат бериш мумкин.

Бола ўсмирлик даври билан балоғат даври ўртасидаги масофани яқинлари, атрофдагилар ёрдамида ўта эҳтиёткорлик билан босиб ўтсагина, унда ҳаётга нисбатан тўғри муносабат шаклланади. Мустақил фикрлайди. Яхши ва ёмонни фарқлашни ўрганади. Севиш, севилиш тушунчалари шаклланади. Фикр-мулоҳазаларини очиб баён этар экан, ўзига нисбатан ишонч пайдо бўлади. Кўпчилик ота-оналар фарзандининг ташқи кўринишига қараб оила қуришга тайёр деб ўйлайди. Тўғри, 14-15 ёшдаги ўсмир қизлар тўй либосларини кийиш, келин бўлишга қизиқади. Лекин бу уларнинг оила қуришга тайёр дегани эмас. Қизиқишлари келин қўйлаги даражасида қилиб кетмаслиги зарур.

“ОТА УЙИДА

ТОПОЛМАГАНИМНИ КЕЛИН-ЛИК УЙИМДАН ТОПАМАН!”

Бугун ФХДЁ бўлимларида эрта оила қуриб, 18-19 ёшда никоҳни бекор қилиш ҳолатлари ҳам учрайпти. Ахир бу ёшлар бошини қовуштириш учун қанча маблағ сарфланган? Шу маблағ оила нималигини тушуниб улгурмаган, масъулиятини ҳис этишга ёшлик қилаётган йигит-қизларнинг камолоти, илм олиши учун сарф қилинса, мақсадга мувофиқ бўлмасми?!

Баъзи қизларимиз тезроқ турмушга чиқиб кетишни хоҳлайди. Уларнинг хаёлида: “Ота уйида тополмаганимни келин бўлиб тушган хонадонимдан

топаман”, деган фикр бўлади. Турмуш қурғач у ўзи учун янги муҳитни яратишга ҳаракат қилади. Аммо кутганига эришолмася-чи? Йигит маънавий, айниқса, иқтисодий жиҳатдан оила қуришга тайёр бўлмася-чи? Бундай кайфиятда бир дунё орзулар билан оила қурган келинчак руҳий жиҳатдан синади-ку. Демак, ёшлар оила қуришга фақат руҳий жиҳатдан тайёр бўлишлари учун ҳам вақт керак.

АҚЛИ ТИНИҚНИНГ — ФИКРИ ТИНИҚ

Арофат МИРҲАЛИЛОВА, ўй бекаси:

— Қиз бола — қизил гул. Уни қанча авайлаб ўстирсак, шундай моҳирлик билан оилавий ҳаётга тайёрлашимиз керак. “Никоҳ ёшига етиб турмуш қурган қизлар ҳам барибир келинликнинг синовдан ўтади”, деган гапда, эҳтимол, жон бордир. Лекин беш келинли қайнона сифатида йигирмадан ошган қизларни келин қилиш тарафдориман. Ўзи ўсмирлик кайфиятида бўла туриб, оила қуриб, келинлики, оналики бўйига олаётган қизларимизнинг оиласида, турмушида муаммо бўлмаслигига ким кафолат беради. Халқимизда, етти ўлчаб бир кес, деб бежизга айтилмаган.

Аёллар шифокори, психолог ва кўпни кўрган қайнонанинг фикрлари бир жойдан чиқади: Эрта никоҳларнинг олдини олиш жамиятимизда соғлом оилалар яралишига пойдевор бўлади.

Келин — пайванд. Унинг пайвандлиги шундаки, бир бегона инсон билан тақдири боғланади. У шу хонадонда туп қийиш, палак ёзиши, эрта бир кун мева бериши керак. Бу шириндан-ширин мевалар невараларимиз бўлади.

Дарвоқе, фикримиз аввалига қайтсак. Рисолат ая ёш набирасини сўраб, эшик қоққан совчиларга нега рад жавобини берди экан?

Бундан роппа-роса эллик беш йил аввал Рисолат ая 14 ёшда эди. Ота-сини уни ўзидан анча катта ўқитувчи Носирга унаштирди. Тез кунда у ўн тўрт кунлик ойдек тўлиб келин бўлди. Қайнонасининг хизматини қўйиллатди, эрининг ҳам оқ қўйлагига гард юқмади. Аммо кетма-кет туғилган ўн фарзандининг етти нафарини ерга бериб, уч нафарига эғалик қилди, холос. Юрагининг еттита сувайдоси — еттита куюк доғи бор. У доғларни энди ҳеч қачон ювиб бўлмайди...

Гулноза ТУРҒУНБОЕВА

KASHANDALIK UMR ZAVOLI

yoki chekish inson umrini 10 yilga qisqartiradi

Статистик маълумотларга кўра тамаки истеъмол қиладиган одамлар сони дунёда бир миллиардга яқин экан. Замонавий жамиятда чекиш аҳолининг турли қатламлари, жумладан, аёллар, ўсмирлар ва ҳатто болалар орасида ҳам кенг тарқалган. Сабаби шундаки, бу зарарли одат барча салбий томонларини дарҳол намён этмайди.

Тамаки тутунининг 3000 та турли хил кимёвий бирикмаларни ўз ичига олганлиги унинг нақадар хавфлилигини кўрсатиб турибди. 20 та сигаретда (сигаретнинг ўртача кунлик меъёри) 130 мг никотин бўлади.

Тамаки аксарият ҳолларда ўлимга олиб келувчи касалликларнинг ривожланишига туртки бўлади ва оқибатда ҳар йили дунё бўйича тахминан 5

СТАТИСТИКА

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотида кўра, “пассив наркотик” — тамаки чекиш инсон организмидан 25 га яқин хасталикларни келтириб чиқаради. Айни пайтда дунёнинг 1,5 миллиард аҳолисини ўз домига тортган ушбу зарарли одат йилдан-йилга “ёшариб” бормоқда. Инсонларнинг ривожланган давлатларда 18 ёшдан, ривожланаётган давлатларда 15, қолоқ давлатларда эса ҳатто 13 ёшдан бошлаб чекишга ружу қўяётгани ачинарли ҳолат ҳисобланмоқда.

одамнинг умри чекмай-диган тенгдошиникидан кўра қисқароқ экани исботланган.

Никотинга қарамлик асосан ўсмирлик давридаги қизиқишдан бошланади. Атрофдагиларнинг: “Битта чекиб кўрсанг, ҳеч нарса бўлмайди”, деган таклифидан бошланган қараш бора-бора одатга айланиб қолади. Никотинни мунтазам чекиш асаб тизими, ошқозон ичак, жигар фаолиятини ёмонлаштиради. Ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак ярасини келтириб чиқаради.

Шунингдек, ташқи кўринишга салбий таъсир кўрсатади, терининг ёмонлашишига, тишларнинг сарғайишига ва танадан ёқимсиз ҳид уфурлишига олиб келади. Ёшга боғлиқ бўлмаган тезлашган биологик қариш кузатилади.

Чекиш нафақат чекувчининг, балки унинг оила аъзолари ва ҳамкасблари соғлиғига ҳам зарар етказиши мумкин. Сигарет тутуни бош айланиши, кўнгил айланиши, қайт қилиш ва кучли аллергияга сабаб бўлиши мумкин.

Агар тамаки чекиш эпидемияси бугунги суръатда ривожланса,

дунё бўйича болаларнинг деярли ярмида тамаки истеъмолидан келиб чиққан касалликлардан ўлим хавфи ошади. Чунки улар пассив сигарет чекувчилардир. Пассив сигарет чекувчиларга кўп қаватли уйда яшовчи

СТАТИСТИКА

Бутун дунё бўйича кунига 15 млрд. яъни 750 млн. ўрам, 75 млн. блок сигарет чекилади. Ёнғинларнинг ¼ қисми ўчирилмаган сигарет тугайли келиб чиқади.

аҳолини ҳам киритиш мумкин — агар бир киши лифтда чекаётган бўлса, атрофдаги киши ҳам бунда жабр кўриш хавфи мавжуд.

Чекувчилар билан бирга ишлаш ёки бир хонадонда яшаш ҳеч қачон чекмайдиган одамларда ўпка саратонини 22 фоизга оширади. Чекувчи эркакларнинг хотинларида ўпка саратони чекмайдиганлариникидан икки баробар кўпроқ учрайди. Чекиш айниқса ҳомиладор аёл ва ҳомиланинг танасига катта зарар етказиши мумкин. Бола муддатидан олдин туғилиши ва ривожланишда тенгдошларидан орқада қолиш ҳолатлари кузатилади.

Чекиш умрнинг ўртача 10-12 йилини ўғирлайди. Ўша 10 йил давомида сиз набирангизни биринчи синфга олиб бориб, бошланғич мактаб сертификатини олган пайтда ёнида бўлишингиз, икки ёки учта олийгоҳни тугаллашингиз, яхши шифокор бўлиб етилишингиз мумкин.

Мадина тайёрлади

СТАТИСТИКА

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра сигарет чекувчиларнинг 80 фоизи ривожланаётган мамлакатларга тўғри келади. Чекувчиларнинг 100 тадан 10-15 тасида ўпка саратони ташхиси қўйилади.

миллион одам ҳаётдан кўз юмади. Ўпка саратонидан ўлимнинг 90 фоизи тамаки истеъмолидан келиб чиқади. 9 йил давомида никотинга қарам бўлган

MARKAZ YANGI BINODA ISH BOSHLAGI

Янги иншоотлар

Аҳолининг бандлигини таъминлаш, қулай иш шaroит яратиш доимо долзарб вазифалардан бири бўлиб келган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 15 январдаги “Аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказларининг моддий-техника базасини яратиш тўғрисида”ги қарори асосида барча жойда бўлгани каби Қашқадарё вилоятида ҳам бир қатор ибратли ишлар амалга ошириляпти.

Марказларнинг замонавий, жаҳон андозаларига мос, барча қулайликларга эга бўлган янги бинолари барпо этилиб, ишга туширилаётганлиги фикримиз далилидир. Жорий йилнинг январь ойида Нишон туман аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказининг янги биноси қурилган бўлса, кун кеча Қарши туман маркази Бешкент шаҳрида ҳам марказнинг янги биноси барпо этилиб, фойдаланишга топширилди.

Сир эмаски, қатор йиллар кўпгина ҳудудларда аҳоли бандлигига кўмаклашиш маркази ходимлари ноқулай шарoитда фаолият юритиб келишди. Ташкилот ўз биносига эга бўлмай, ўз фаолиятини ижарада туриб бажарганлар бўлди. Не бахтки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Меҳнат органлари тузилмасини такомиллаштириш ва фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизимини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори асосида ҳудудларда замонавий, барча қулайликларга эга бўлган марказ бинолари қурилиб, фойдаланишга топшириляпти. Бунини вилоят Бандлик бош бошқармаси фаолиятида яққол кўриш мумкин. Ўтказилаётган меҳнат

ярмаркаларида жазони ўташ жойларидан озод қилинган, озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазого ҳукм қилинган шахслар бандлиги таъминланяпти.

— Бинони Жамшид Орипов раҳбарлик қиладиган “Жамшид-имкон-плюс” масъулияти чекланган жамият қурувчилари қисқа вақтда қуриб битказдилар, — дейди марказ очилишига бағишланган тадбирда иштирок этган вилоят Бандлик бош бошқармаси бошлиғи Сарвар Аҳмедов. — Йил охиригача Шаҳрисабз шаҳри, Миришкор, Касби, Ғузор, Яккабоғ, Чироқчи, Косон туманларида ҳам замонавий, барча қулайликларга эга бўлган худди шундай аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказларининг янги бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилади.

Дарвоқе, бино қурилишида умумий қиймати 1 миллиард 100 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилиб, замонавий жиҳозлар билан таъминланди.

— Тобора ғўзаллашиб чирой очиб бораётган юртимиздаги буюк ўзгаришларни кўлар кўриб, диллар яйради, — дейди меҳнат фахрийси Рустам бобо Назиров. — Қисқа вақт ичида Беш-

кент шаҳрида амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари биз нурунийларни ҳам хурсанд қилмоқда. Ҳамма жойда яратувчилик ишлари амалга оширилаётганлигини кўриб, биздан келажак авлод учун обод Ватан қолаётганлигига шукрона қиламиз. Буларнинг барчаси муҳтарам Президентимизнинг ҳалқ турмуш даражасини яхшилашга қаратилган ислохотларидан.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг бошқарма бошлиғи Илҳом

Абборов, вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Хуррам Жўраев иштирок этди.

Бино олдидаги лентани кесган нуруний-кексалар барчани ичкарига бошладди. Кенг ва ёруғ, барча қулайликларга эга бўлган марказ ходимлари илк иш кунларида аҳолига намунали хизмат кўрсата бошладилар.

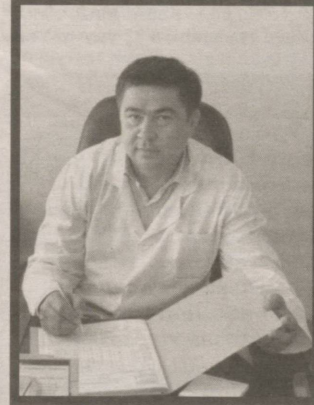
Шавкат СУЛТОНОВ,
«Оила ва жамият» мухбири
Қашқадарё вилояти.

oilavajamiyat@mail.ru

QUYOSH NURIDAN QANDAY HIMOYALANISH ZARUR?

Иссиқ ёз фаслида қуёш нуридан азият чекувчилар сони ортади. Нафақат терининг қорайиши, балки турли аллергик тошмалар ва доғлар пайдо бўлиши кузатилади. Инсон саломатлиги ва гўзаллигига зиён етказадиган бундай ҳолатларнинг олдини олиш ҳамда даволаш хусусида Республика ихтисослаштирилган дермато – венералогия ва косметология илмий-амалий текшириш маркази шифокори Камолитдин Абдуллаҳжаев шундай дейди:

ТЕРИ КАСАЛЛИГИ КЎП УЧРАЙДИ

Ёз фаслида кунлар исий бошлагач, тери касаллиги (тиббиётда фотодерматоз дейилади) га чалинадиган беморлар кўпаяди. Бу каби касаллик қуёш нури таъсирида келиб чиқади. Асосан баданининг қуёш тушадиган жойларида пайдо бўлади. Яна баъзи бир наслий касалликлар (парфрия, пигментли ксиредимия) бор бўлиб, гормонлар ўзгариши натижасида қуёшга сезувчанлик ошади ва терида ўзгариш бўлади. Бу каби касалликлар кўпроқ болаларда учрайди. Қуёш нури таъсирида терида турли тошмалар пайдо бўлиши билан характерланади. Бу каби беморлар, албатта, дерматолог шифокор кўригидан ўтиб, сўнг даволаниши лозим.

САЧРАТҚИ КАСАЛЛИГИДАН ЭХТИЁТ БЎЛИНГ

Ёзда учрайдиган касалликлардан яна бири бу сачратқи касаллиги бўлиб, у асосан сув ҳавзаларидан юқади. Болалар кўп чўмиладиган ҳовуз, оқадиган каналлардаги ифлос сувлар орқали, атроф-муҳитнинг чанг-тўзонлиги унинг тез тарқалишига замин яратди. Бу каби юкумли касалликлар катталарда ҳам учраши мумкин. Суви тоза бўлмаган, ишончсиз жойларда чўмилиш натижасида терида замбуруғлар кириб қолади. Бу каби нохуш ҳолатларнинг олдини олиш учун эса давлат назоратидаги, гигиенага тўлиқ амал қилинадиган сув ҳавзаларига бориш тавсия этилади.

ИССИҚЛИК ТОШГАНДА ...

Жазирама ёз фаслида болалар ва айрим ёши катталар иссиқлик тошишидан азият чекади. Бунда терида кучли ва ёқимсиз қичишиш, ачишиш пайдо бўлади. Иссиқлик тошиши кучли терлаш ва тернинг секин бугʻланиши натижасида пайдо бўлади. Бу ҳолат гўдаклар ва ёш болаларда кўпроқ кузатилади. Бола баданига иссиқлик тошишининг асосий сабаби унинг ҳаддан ортиқ исиб кетишидир. Уларда тана ҳароратини мувозанатлаштириб туривчи марказ яхши ривожланмагани боис, тер узоқ вақт тери ҳужайраларида ушланиб қолади. Оқибатда, тошмалар тошади.

Иссиқлик – болаларда кўпинча орқа, бўйин терисига, қўлтиқ остидаги тери бурмаларига, бош, елка, қўлоёқларнинг ички соҳасига, катталарда кўпинча кўкрак безлари тагидан тери бурмалари ва қўлтиқ остига ёйилиб ёки тўп-тўп бўлиб тошади. Тошмалар даволамай ўтказиб юборилганда йирингли ярага айланиб кетади. Баданга иссиқлик тошиши касаллик эмас. Шу боис боланинг умумий аҳоли ўзгармайди, иситма, безовталиқ кузатилмайди. Тошмалар кун давомида ташқи муҳит ҳароратига боғлиқ ҳолда кўпайиши ёки камайиши мумкин.

Иссиқлик тошиши шифокор тавсиясига кўра даволанади. Бундай вазиятда болаларни ҳаддан ташқари иссиқ кийинтириш, ортиқча ўраб-чирмаш ярамайди.

АРЗОННИНГ ШЎРВАСИ ТАТИМАС

Ёз келиб, қуёш баданини қуйдира бошламасидан аввал бозорларда, турли дўконларда қуёшдан ҳимоя қилувчи воситалар сони ва турлари кўпайиб кетади. Аммо айнан ўша кремларни сотиб олишда таркиби, чиқарилган муддатига эътибор қилмайдиганлар ҳам орамизда

топилади. Арзонига учиб, баданингизга зарар етказадиган нарсалардан фойдаланманг. Турли тошмалар кўпайиши, баданда қичишишлар, қизаришлар пайдо бўлишига ҳам шу каби сифатсиз маҳсулотлар сабабчи бўлиши мумкин. Арзон ва ишончсиз маҳсулот аллергия бериб зиён келтиради ёки ҳеч қандай фойда бермайди, яъни қуёш нуридан ҳимояламайди. Хуллас, бу борада ҳар томонлама эътиборли бўлиш керак. Бу каби маҳсулотларни олишда косметик воситалар сотадиган, ишончли, лицензияси бор дўконларга мурожаат қилишингиз лозим.

ТЕРИНГИЗ ГУРУҲНИ БИЛАСИЗМИ?

Инсон териси 6 гуруҳга бўлинади. Марказий Осиё аҳолиси асосан тўртинчи типга киради, лекин орамизда учинчи типга кирувчи вақиллар ҳам учрайди ва уларнинг териси ўзимизнинг бугʻдой рангли терида қараганда нозикроқ бўлади. Юртимиз иқлими бирмунча иссиқ бўлганлиги учун ҳам учинчи гуруҳга кирувчилар қуёшдан ҳимояловчи кремларнинг СПФи юқориларидан фойдаланишлари мақсадга мувофиқ. Масалан, 50-60 СПФлик воситадан фойдаланса қуёшдан тўлиқ ҳимояланган бўлади. Қорачадан келган одамлар эса 15-30 СПФлик воситалардан фойдаланишлари керак. Ҳимоя воситаларини сотиб олишда сифати билан бирга таркибига ҳам катта эътибор бериш лозим.

ЁЗДА ЮЗ ПАРВАРИШИ

Аёлларнинг гўзаллиги асосан юз парваришига боғлиқ бўлади. Ёз фасли келиб қуёш таъсирида юзда бўладиган ёқимсиз ўзгаришлар гўзалликка путур етказиб қўяди. Бу нохуш ҳолатларни олдини олиш борасида косметолог шифокор Ирода Носирова қуйдагича маслаҳат беради:

ТЕРИ ҲАМ ДАМ ОЛИШГА МУҲТОЖ

Ёзда тери ҳам инсон каби дам олишга муҳтожлик сезади. Бундай вақтда косметика воситаларидан иложи борича камроқ фойдаланиш тавсия этилади. Упа (пудра) ва тонал кремларидан умуман фойдаланмаслик кони фойда. Бу каби воситалар терининг нафас олишига ва намлик ишлаб чиқаришига тўсқинлик қилади. Умуман олганда ёзда терини қуёш ультратўқинли нурлардан асровчи, махсус косметикалардан фойдаланган маъқул.

Ёзда юз ва бўйин терисини яхши сақлаш учун уйқудан сўнг сабзавотлардан олинган сокни терида суртиш керак. Сўнг қуриган терида усимлик ёғи ёки қатиқ суртсангиз ҳам бўлади. 5-10 дақиқадан сўнг муздек сувда ювиб ташланади. Ёғлилик қолган терини, сочиқ ёки латтага ўралган муз билан енгилгина артиб чиқиш керак. Агар терингиз ўта сезувчан ва майда тери томирларингиз кўришиб қолган бўлса муз ишлатишга зарурат йўқ.

Қуруқ ва ёғли юзларга, сабзавот ва мевалардан тайёрланган бўтқа ёки сок ҳолатида суртилган маскалар жуда фойдали.

ЮЗНИ ҚОРАЙТИРИШ МОДАМИ?

Ёзда кўпгина аёллар қуёшда қорайиш (загар) ни жуда ҳам яхши кўришади. Ҳаттоки, юзини қоп-қора ранга айланишини "мода" сифатида қабул қиладиганлар ҳам бор. Қуёшда қорайиш бошида чиройли кўринади. Аммо вақт ўтиши билан қорайиш кетиши натижасида, юз чарчокли, қуруқ ва сўлиб қолгандек кўринишга келади. Аҳамият берган бўлсангиз айрим аёллар юзида қорайишдан сўнг майда ажинлар пайдо бўлади.

Маслаҳат: юзи қуруқ ва нозик тери эгалари озуқа сифатида таркибида А, С, В витаминлари бўлган маҳсулотларни тановул қилиш фойдали.

Ёзда юзни совун билан ювишни камайтириш керак. Таркибида спирт бўлган косметикалардан фойдаланиш ҳам терининг қуриб кетишига олиб келади.

ҚУЁШДА ҚОРАЙИШ ТАЛАБЛАРИ

Қуёш ультратўқинли нурларини юзга зиён етказиш фоиизини камайтириш учун, тобланишдан ярим соат олдин, таркибида УВА ва UVB филтърлари бўлган кремлардан фойдаланган маъқул. Қорайиш узоқ муддатга сақланиши учун эса тобланишдан сўнг тавсия қилинадиган кремлардан фойдаланинг. Бу каби кремлардан ванна қабул қилиб бўлгандан сўнг ва уйқу олдида фойдаланиш мақсадга мувофиқ, сабаби уйқу давомида терининг тикланиши яхшироқ кечади.

Эсингиздан чикарманг! Узоқ муддат ва нотўғри қорайиш натижасида тери қуяди ва кейинчалик юзингизда, йўқотиш жуда оғир кечадиган қора доғлар (пигментация) пайдо бўлиш эҳтимоли юқорилашади.

Васила ҲАБИБУЛЛАЕВА,
«Оила ва жамият» мухбири

ЭЪЛОН

ООО «BLACK MAGGOT» хусусий корхонаси иш фаолиятини тугатганлиги сабабли бекор қилинади. Мурожаат учун қуйдаги телефон рақамларига кўнгироқ қилишингиз мумкин. 97-776-54-54, 90-321-66-15.

“YASHARAYOTGAN” ERMAK

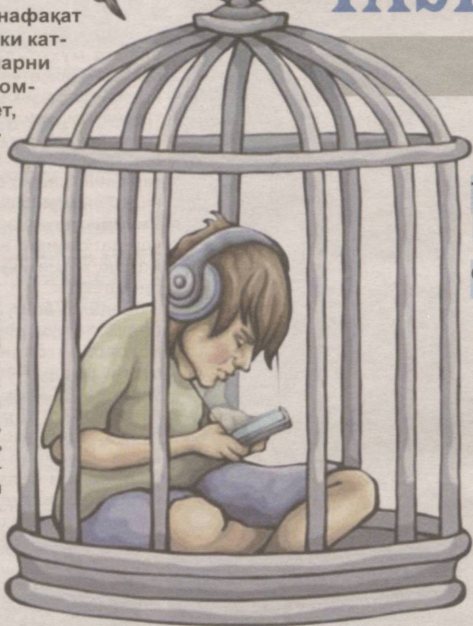
tuzalmas xatoga aylanmasin!

Бугунги кун нафақат ёшлар, балки катта ёшдагиларни ҳам телефон, компьютер, интернет, умуман, замонавий ахборот технологияларидан унумли фойдаланишга мажбур қилмоқда. Аммо...

Айрим ёшларнинг уяли телефонларга ҳаддан зиёд берилиб қолаётгани, бу эса уларни ҳақиқий ҳаётдан чалғитаётгани, қолаверса, мобил телефонлардан уз-зукун фойдаланиш инсон соғлиғига салбий таъсир қилиши ҳақида оммавий ахборот воситаларида, турли тadbирларда қайта-қайта таъкидланмоқда. Бу мавзуда сўз юритганда мутахассислар, шифокорлар аниқ мисоллар билан тушунтиришга ҳаракат қилишади. Албатта, муаммо бор экан, мавзу ўз долзарблигини йўқотмайди. Буни таассуф билан эътироф этишга тўғри келади.

Аввало, мобил ускуналар, планшет, гажетларнинг тури, имкониятлари, демак таъсир кўрсатиш кўлами кескин ортиб бораётганини айтиш жоиз. Баъзан, ўқувчилар, талабалар, тенгдошининг қўлидаги телефоннинг русумига қараб унинг замонавий ёки замондан орқада қолганига “ташхис” қўйиш даражасида фикрлайдиган бўлиб бораётгани кузатилади. Ота-оналарнинг бу ҳолат билан ҳисоблашишга тўғри келаётгани ҳам бор гап.

Очигини айтганда, ўсмир ёшда мобил ускунага, ҳар куни ҳаддан ортиқ вақт давомида боғланиб қолишнинг салбий оқибатларини ҳали тушунтириб улгурмадик. Компьютер ўйинлари, планшет ва гажетлар, хуллас, виртуал олам айрим ёшларни ҳақиқий ҳаётдан айириб қўйгани, бола уйда бўлгани ҳолда, аслида уйда эмаслигини англаб қолдик. Ёшларда интернетдан фойдаланиш маданиятини шакллантириш

мажбуриятга айланиб бораётир.

Тараққиётми ёки ота-оналарнинг лоқайдлиги, ушбу долзарб муаммонинг таъсир доирасини кенгайтирмоқда. Эндилликда таълим-тарбия ишига масъул ҳар биримизни, мутахассисларни ушбу

Болажонлар мактабга бормай туриб, кўз нуруни беҳуда тўкаётгани, уларнинг соғлиғига зарар етаётганига ким айбдор, деган савол туғилади. Меъёридан ортиқ фойдаланганда ўсмирлар ва катта ёшдагиларнинг ҳам саломатлиги учун зарарли бўлган мобил ускуна уни ўйинчоққа айлантираётган кичкинтойларнинг соғлиғига янада кўпроқ, зиён етказиши турган гап эмасми?!

муаммо билан боғлиқ яна бир жиддий ҳолат ташвишлантира бошлади. Гап боғча ёшидаги, ҳатто бир-икки яшар кичкинтойларнинг мобил телефон, гажетларга ишқибоз бўлиши ҳақида бормоқда. Кўплаб хонадонларда шу ҳолат маълум даражада кузатилади, десак фикримизга қўшилсиз, деб ўйлаймиз. Кичкинтой фарзанди телефон ёки компьютерда ўйин ўйнаганини, ўқиш-ёзишни билмаса ҳам ўзига керак файлни топиб фойдаланаётганини кўрганда қай бир ота-она ҳайрон қолади,

балки қай бири қувонади. Болани овунтириш учун қўл телефонини унга бериб қўядиган “меҳрибон” ота-оналар ҳам учрайди. Шу ўринда бундай “билагон” болажонлар мактабга бормай туриб, кўз нуруни беҳуда тўкаётгани, уларнинг соғлиғига зарар етаётганига ким айбдор, деган савол туғилади. Меъёридан ортиқ фойдаланганда ўсмирлар ва катта ёшдагиларнинг ҳам саломатлиги учун зарарли бўлган мобил ускуна уни ўйинчоққа айлантираётган кичкинтойларнинг соғлиғига янада кўпроқ, зиён етказиши турган гап эмасми?!

Ота-она фарзандига ёмонликни раво кўрмайди, дейдилар. Кичкинтой боласига телефон тутказган ота-оналар ушбу фикрни ёддан чиқармасалар, жигарбандига билиб-билмай ёмонлик қилиб қўяётганини вақтида тушуниб етсалар, айни муддао бўлар эди. Телефон кичкинтойларнинг овунчоғи эмас, бунга “ҳечқиси йўқ” қабилида лоқайд қараш кейинчалик кимматга тушиши ҳеч гап эмас. Токи “ёшараётган” эрмак, эртага тузалмас хато бўлиб чиқмасин... Икки-уч ёшида беғубор ва соғлом кўзини экрандан узмай телефон ўйнай бошлаган бола бошланғич синфдаёқ тиббий кўзойнак тақиб юришга мажбур бўлиб қолса, ота-она ўз бепарволигидан қаттиқ афсусланиши тайин.

Одатда, аксарият кишиларда 40-50 ёшдан кейин, тиббий кўзойнак тақишга эҳтиёж туғилади. Бошланғич синф ўқувчисининг бор ҳаёти ҳали олдинда-ку!

Бунга сиз нима дейсиз, азиз муштарийлар?

Бобир МАДРИМОВ,
Хива туманидаги 32-умумтаълим
мактаби ўқитувчиси

ЭЪЛОН

**Ўзбекистон
Республикаси
Миллий гвардия қўриқлаш
бошқармаси
тавсия қилади:**

Азиз юртдошлар!

Хонадонингиз ва мол-мулкнингизни марказлаштирилган техник қўриқлаш маркази қўриғига топшириш орқали, сиз юртимиз тинчлиги ва осойишталиғига ўз ҳиссангизни қўшган бўласиз!

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туман қўриқлаш бўлими.

Телефонлар: 71. 244-40-21.
71. 244-67-15. 97. 778-40-55.

QALBDA SAQLANGAN “TOSH”

Бир киши бозордан бир халта сабзавот сотиб олди. Уйига келиб қараса, савдогар сабзавотларнинг ичига уч-тўртта катта тош ҳам солиб қўйибди. Киши ортига қайтиб бормабди. Ортиқча ташвишланмай, ҳеч нима бўлмагандек яшашда давом этибди.

Орадан анча йиллар ўтибди. Бир куни унинг уйига ёши бир жойга бориб қолган кекса одам келибди. Саломалиқдан сўнг, меҳмон афсус билан гап бошлабди:

— Мен савдогар эдим. Бир пайтлар сенга сабзавот сотгандим. Бироз фойда қилиш мақсадида ўша сабзавотларингга тош қўшиб, сени алдагандим. Бугун олдингга кечирим сўрашга кел-

дим. Агар лозим топсанг, мени кечир.

— Ҳа, бу воқеани энди эсладим. Аммо олдимда қарздор эмассиз. Чунки мен тошларни ўша кунёқ ташлаб юборганман. Сиз эса биргина хато туфайли йиллар давомида уни қалбингизда кўтариб юришга мажбур бўлибсиз. Шу жазонинг ўзи сизга етади.

Баҳринисо ОТАЖОНОВА

Sabiq

Oila va jamiyat
Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий газета

Обуна индекси — 176

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси,
“Болалар ва oilаларни қўллаб-қувватлаш” ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
“Соғлом авлод учун” халқаро хайрия фонди

Бош муҳаррир: Воҳид ЛУҚМОНОВ

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент — 100000.
Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г — 636. Формати А-3, ҳажми 3 табоқ. Адади — 4371. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш ваъти — 15:00 Топширилди — 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусахҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7609

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

12345